

Сардэчна віншуем зямлячак

3 днём 8 сакавіка!

Толькі Радзімы

№ 17—18
(802—803)
Сакавік
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

Дэпутат Вярхоўнага Савета
БССР мантажніца Мінскага
радыёзавода Зінаіда Іраідава.

Фота У.Л. Кітаса.

САВЕЦКАЙ ЖАНЧЫНЕ ЛЮБОЎ НАРОДА

Ідзе вясна. Слабеюць маразы, часцей і ярчэй свеціць сонца, а ў магазінах «Кветкі» з'яўляюцца першыя духмяныя галінкі мімозы.

І, як заўсёды, вясна пачнецца прыгожым лірычным святам жанчын 8 сакавіка. Пашана, клопаты, любоў, якімі акружана савецкая жанчына, быццам утройваюцца ў гэты дзень. Усе самае лепшае: падарункі, кветкі, шчырыя і цёплыя словы ў гэты дзень — жанчынам. Нашы маці, сёстры, сяброўкі заслужылі і такую любоў і такую павагу. Жанчыны кіруюць складанымі станкамі і машынамі, ахоўваюць здароўе працоўных, нясуць у народ веды, пакараюць космас. Так, іменна савецкая жанчына, наша беларуская зямлячка Валянціна Нікалаева-Церашкова першай у свеце паднялася ў завоблачныя вышыні і ўсяму свету даказала, на што здольны чалавек, вызвалены Кастрычнікам ад векавога рабства.

Толькі ў нашай рэспубліцы, у мінулым адсталай і заняўдбанай, дзе са ста жанчын было пісьменных толькі тры, цяпер выраслі тысячы навуковых работнікаў, інжынераў, урачоў, выкладчыкаў. Увесь народ ведае і ганарыцца імёнамі жанчын-вучоных Т. Бірыч, Л. Чаркасавай, М. Жыдовіч, Н. Каменскай і многімі іншымі. Большая палова настаўнікаў Беларусі — жанчыны. Ім дзяржава смела даверыла выхаванне дзяцей, нашу будучыню.

Жанчына-працаўніца стала паважаным чалавекам. Простае ткачыха Мінскага тонкасуконнага камбіната А. Лазарэнка стала вядомай на ўсю краіну за тое, што яна самааддана і выдатна працуе на прадпрыемстве, добрасумленна адносіцца да сваіх абавязкаў і імкнецца як мага больш прынесці карысці Радзіме.

Цяпер у нас у краіне самы адказны ўчастак — хімія. Беларускія жанчыны і не думаюць уступаць хоць у чым-небудзь мужчынам. Галоўным інжынерам праекта азотна-кававага завода ў Гродна з'яўляецца Яўгенія Якаўлеўна Вінаградцава. Інжынерамі і маркшэйдэрамі працуюць жанчыны і на другім хімічным прадпрыемстве — Салігорскім калійным камбінате.

Сярод жанчын-сялянак таксама многа Герояў Сацыялістычнай Працы, вядомых усёй краіне. Гэта дзярка Л. Асіюк, ільнявод Е. Карачан, старшыня калгаса Т. Жыгалка і многія іншыя. Беларуская сялянка даўно перастала цікавіцца толькі сваёй хатай, уласнай гаспадаркай. Яна цяпер у адказе за ўсё, што робіцца на ферме, у калгасе, ва ўсёй краіне.

Гэта сапраўды цуд, што савецкая жанчына прымае актыўны ўдзел у кіраванні краінай, рэспублікай. У склад Вярхоўнага Савета БССР выбран 421 дэпутат і сярод іх 151 жанчына. Амаль палавіна жанчын-дэпутатаў у гарадскіх, раённых, сельскіх і пасялковых Саветах.

Часта госці з замежных краін — немцы, англічане, французы, амерыканцы — здзіўляюцца, як гэта нашы жанчыны паспяваюць і дома ўсё рабіць, і дзяцей выхоўваць, і на прадпрыемстве працаваць, ды яшчэ і краінай кіраваць. А ўсё вельмі проста. Жанчыне Савецкая ўлада стварыла такія ўмовы, якіх не маюць яны ні ў адной капіталістычнай краіне свету. У нас многа дзіцячых ясляў, садоў, школ-інтэрнатаў, дзе кожная маці можа пакінуць сваё дзіця на той час, пакуль сама занята на прадпрыемстве. Бясплатныя бальніцы, дзіцячыя і жаночыя кансультацыі ў распараджэнні нашых жанчын.

У дзень радаснага жаночага свята 8 сакавіка мы не можам не ўспомніць аб нашых суайчынніцах за мяжой. Мы разумеем, што амаль ва ўсіх у іх на чужыне ёсць сем'я, дзеці і ім цяжка вярнуцца дадому. Але і там большасць з іх застаецца шчырымі патрыёткамі сваёй Радзімы. Яны і дзяцей выхоўваюць у духу любові да нашай краіны, раскаваюць аб ёй усё самае лепшае, вучаць іх роднай мове.

Многім з нашых далёкіх сябровак удалося пабыць за апошнія гады на Бацькаўшчыне. Яны сустрэліся з роднымі, убачылі велізарныя змены, што адбыліся за пасляваенны час у нашым жыцці. І гэта яшчэ больш наблізіла іх да Радзімы, звязала з ёй яшчэ мацнейшымі вузламі. Ад жанчын-суайчынніц мы атрымліваем многа пісьмаў, дзе яны дзеляцца думкамі, раскаваюць аб сваім жыцці.

8 сакавіка мы віншуем ўсіх нашых сумленных суайчынніц, жадаем ім добрага здароўя, шчасця, радасці ў жыцці, а таксама жадаем ім заўсёды заставацца патрыёткамі сваёй Радзімы.

Сувенары:

І. Жыжалъ

УДАРНЫ ФРОНТ ст. 2

Ул. Бабкоў

ПА АЗЕРНЫМ КРАІ ст. 2

А. Стук

ЁСЦЬ У АМЕРЫЦЫ НЯ-МАЛА СЯБРОУ ст. 4

В. Нікалаева-Церашкова

СУСВЕТ — АДКРЫТЫ АКІ-ЯН ст. 4

А. Касенка

ЯНА ПРАЙШЛА ПРАЗ ПЕКЛА ст. 5

А. Міронаў

СОНЦА СВЕЦЦЬ УСІМ ст. 5

В. Крываішеў

«КАЛІ ПАДАРОЖНІЧА-

ЮЦЬ ТУРЫСТЫ, ГАРМАТЫ МАУЧАЦЬ» ст. 6

П. Левановіч

УЗНІКНЕННЕ НАЦЫП ст. 7

Вадзім Андрэў

ПАМЯЦІ ГЕРОЯ АЛЕРОНА ст. 8

ХРОНІКА, СПОРТ, ГУМАР.

Ударны фронт

І ЖЫЖАЛЬ,
Міністр будаўніцтва БССР Герой Сацыялістычнай Працы

Люда Волкава будавала Мінскі паліграфічны камбінат імя Якуба Коласа. Цяпер яна працуе тут круглы год у пераплётным цэху. Люда — актыўная ўдзельніца мастацкай самадзейнасці.

Фота У.А. Крука.

П'ЯТЫ год сямігодкі ўводзе яркай старонкай у летапіс развіцця вялікай хіміі Беларускай рэспублікі. У строй уступілі першыя чэргі гігантаў індустрыі: Полацкага нафтаперапрацоўчага завода, Гродзенскага азотнатукавага завода, Салігорскага калійнага камбіната. Вялікія вытворчыя магутнасці здадзены ў эксплуатацыю нямнога раней намечанага тэрміну.

Велізарны аб'ём капітальных работ выканан шматтысячным атрадам стваральнікаў першынцаў хімічнай прамысловасці рэспублікі. Толькі ў Нова-Полацку і Гродна зманціравана 230 тысяч кубаметраў зборнага жэлезабетону, пракладзены многія сотні кіламетраў падземных камунікацый, тэхналагічных трубправодаў, кабельных ліній, аўтамабільных дарог і пад'язных пуцэй. Калі ўсе гэтыя збудаванні выцягнуць у адну ніць, яны працягнуцца на адлегласць амаль ад Брэста да Масквы. На гэтых дзвюх новабудуемых механізатары перакінулі звыш 9 мільёнаў кубаметраў грунту.

Рабочыя, тэхнікі, інжынеры ў кожную даруаную справу ўкладвалі свой багаты вытворчы вопыт, усе веды.

Сярод будаўнікоў Гродзенскага азотнатукавага завода вялікім аўтарытэтам карыстаецца інжынер Мікалай Гаўрылавіч Ушкewіч. Раней ён быў намеснікам начальніка 142-га ўпраўлення. З абавязкамі спраўляўся добра. Але вось стварылася цяжкае становішча на збудаванні корпуса аміяку. Сусленне калуніста не магло мрыцца з гэтым, і Мікалай Гаўрылавіч папрасіў, каб яго накіравалі на адстаючы ўчастак. З прыходам энергічнага ініцыятыўнага кіраўні-

ка справы тут рэзка палепшыліся. М. Ушкewіч здолеў так арганізаваць работу, што не толькі ліквідаваў прарывы, але і вывёў калектыв у перадавыя.

Колькі яшчэ такіх прыкладаў высакародных адносін да працы можна ўбачыць на кожнай ударнай новабудуолі! Муляры і мантажнікі, брыгадзіры і майстры разумець, што толькі энергія, веды і вопыт кожнага прынясуць жадамыя плён.

На збудаванні Полацкага нафтагіганта высокіх паказчыкаў дабіваецца экіпаж экскаватара камуністычнай працы Анатоля Крэменя. Прослаўлены наватар нафтабуда Анатоль Сцяпанавіч Крэмень удастоіўся высокага звання Героя Сацыялістычнай Працы. Яго дружны калектыв у кожную справу ўносіць свае творчыя прапраўкі, якія дапамагаюць павышаць прадукцыйнасць працы. На якім бы ўчастку ні працавалі экскаватаршчыкі, заданне яны заўсёды выконваюць дэтэрмінова і высакаясна.

На самых адказных участках Гродзенскай новабудуолі працуе комплексная брыгада Уладзіміра Гнізы. У перадавыя дні, калі ўзвядзенне помпавай станцыі на берэзе Нёмана было пад пагрозай, туды, не задумваючыся, накіравалі гэты калектыв. Ні на мінуту не спынялася работа, людзі не лічыліся з часам, кожны выконваў па паўтары нор-

мы — і аб'ект быў здадзены ў тэрмін. А які багаты працоўны летапіс у брыгад Міхаіла Ярэшэвіча, Аляксея Герасімава, Ісідара Сака, Канстанціна Маліеўскага!

Ганаратца сваімі лепшымі прадстаўнікамі вялікай арміі будаўнікоў і салігорцы. Гвардзейцамі працы называюць тут членаў брыгады Івана Чабатара. Сапраўдны героізм паказваюць маладыя муляры брыгады Васіля Нікіценкі. Шмат шчодрых здабыткаў запісваюць на свой рахунак калектывы, якімі кіруюць Аркадзь Бялко, Іван Сергіяня, Віктар Лазарэвіч.

Самаадданая праца шматтысячных калектываў новабудуолі, сацыялістычнае спаборніцтва, якое разгарнулася паміж імі, прынеслі багаты плён. Напярэдадні снежаньскага Пленума ЦК КПСС гродзенцы рапартавалі аб пуску першай чэргі завода. А праз некалькі дзён была здадзена ў эксплуатацыю і першая чэрга Салігорскага калійнага камбіната.

Вялікія задачы стаяць перад стваральнікамі хіміі рэспублікі ў 1964 годзе. На студзенскім Пленуме ЦК КПБ падкрэслівалася, што Беларуская ССР зойме ў бліжэйшы час адно з першых месцаў у развіцці хімічнай прамысловасці краіны. У апошнія два гады сямігодкі ў хімічную і нафたвую прамысловасць рэспублікі накіроўваецца 224,7 мільёна рублёў капітальных укладанняў, у тым ліку сёлета —

99,5 мільёна рублёў. У строй будуць уведзены новыя магутнасці Полацкага нафтаперапрацоўчага і Гродзенскага азотнатукавага заводаў, Салігорскага калійнага камбіната. Дасць сваю прадукцыю Светлагорскі завод штучнага валакна. Нам трэба будзе выканаць аб'ём работ на 14,5 працэнта большы, чым летась.

Будаўнікі і мантажнікі ўзялі добры старт з першых дзён шостага года сямігодкі. Яны памнажаюць намаганні, каб паспяхова выканаць свае сацыялістычныя абавязальствы. Салігорцы далі слова да 15 снежня завяршыць гадавы план будаўніча-монтажных работ па ўсіх трох калійных камбінатах. Яны змагаюцца за тое, каб на два месяцы раней, чым прадугледжана, здаць у эксплуатацыю другую чэргу першага калійнага, увесці ў строй дзесяткі аб'ектаў другога калійнага камбіната і выканаць на месяц раней работы, што прадугледжаны планам па трэцяму калійнаму. Акрамя таго, здаць дэтэрмінова 22 тысячы квадратных метраў жылля і ўсе аб'екты культурна-бытавога прызначэння. Высокія абавязальствы ў будаўнікоў Полацкага нафтаперапрацоўчага і Гродзенскага азотнатукавага заводаў.

Камуністычная партыя і Саветкі ўрад дастойна ацанілі самаадданую працу стваральнікаў вялікай хіміі. 300 перадавых удзельнікаў будаўніцтва трох хімічных гігантаў атрымалі ордэны і медалі Савета Саюза. Нашым адказам на гэту высокую ўзнагароду будуць новыя выдатныя поствехі і здзяйсненні. Натхнёнай працай унесём свой уклад у паскоранне развіцця хімічнай індустрыі нашай краіны.

Уладзімір БАБКОУ

«Есць на Русі нямае месца галодных і халодных, але мала знойдзеца вялікіх край і такіх убогіх і бедных, як Беларусь». Так пісаў гісторык у пачатку гэтага веку пра наш край. І сапраўды, брудныя гразкія вуліцы, падслепаватыя драўляныя хаты, і ў кожнай пастаянны спадарожнік сляні-галечка. Такі пейзаж беларускіх сёл у мінулае.

Я ж хачу расказаць пра іх сённяшні дзень. Я праехаў сотні кіламетраў па краі блакітных азёр — Пастаўскім і Браслаўскім раёнах Віцебскай вобласці і сваімі вачыма ўбачыў яго квітнеючае кіпучае жыццё.

«Пастаўская энцыклапедыя»

Я стаю на гарадской плошчы ў Паставах. Насупраць не — у скверыку — маляўніча расцвілі марозным інеем ясені і таполі, нібы ў маі вшнівы сад. Мароз тут куды мацнейшы за мінскі. Прыходзіцца хаваць пад шапку вушы.

У Паставах дагэтуль ні разу не даводзілася бываць, і я на ўсё гляджу з цікавасцю. Міма праходзіць дзед з кіем у руцэ. Пытаю ў яго, як трапіць у гарадскі Савет.

— А нам у адну дарогу, — ветліва ўсімхаецца ён у сіваю бараду.

Жывы дзед-мароз — дый годзе! Разам са старым мы і зайшлі да старшынні гарадскога Савета.

Калі я сказаў, што хачу пазнаёміцца з Паставамі, старшынна зірнуў на майго правадніка і ўсклікнуў:

— Дык гэта лепш за Тадэуша ніхто не зробіць. Паставы ён ведае, як свае пяць пальцаў.

Так я пазнаёміўся з Тадэушам Бураком. Ён ахвотна згадзіўся быць маім правадніком і надалей. Па дарозе Тадэуш расказаў, што ён пенсіянер. Быў у эміграцыі ў Канадзе.

Зайшлі ў гастронам. Тадэуш папрасіў у прадаўца банку яблычнага соку і паказаў унізе надпіс: «Сокавы завод, горад Паставы».

Мы выпілі па шклянцы смачнага яблычнага соку. Стары ганарліва заўважыў:

— А пяць сокі нашага завода, ядуць яго джэмэ і марынады людзі і ў Маскве, і ў Мінску, у Ленінградзе, Вільнюсе, у Свярдлоўску. І на здароўе. Для таго ж і робіцца яго.

Калі выйшлі з гастронама, насупраць на вялікім маляўнічым шчыце

я заўважыў друкаваную аб'яву: «У суботу ў раённым доме культуры спектакль Пастаўскага народнага тэатра па п'есе Андрэя Макаёнка «Выбачайце, калі ласка». Ролі выконваюць...»

— А ведаеце, хто выканаўцы? — заўважыў Тадэуш. — Віктар Мясешка, мой любімы артыст, — калгаснік. Хлопец, скажу вам, — агонь! А Хрысціна Страгоўская — служачка. Рыгор Завадскі шафёрам працуе. 18 артыстаў заняты ў тэатры. Днём яны, вядома, працуюць. Хто на вінзаводзе, хто на мясакамбінаце ці на сокавым, іншыя вучацца ў рамесным і сельскагаспадарчым вучылішчах. А вечарам рэпетыруюць, выступаюць. Нашых артыстаў ведаюць і ў Мінску, і ў Віцебску, і нават ў Літве!

— Мы ж з вамі яшчэ павінны раённую бальніцу і паліклініку паглядзець. Гэта ў былым панскім палацы, на ўскраіне горада. Толькі я спачатку забягу ў раённую бібліятэку па адну кніжку.

Мінут праз пяць Тадэуш вярнуўся. Мы селі ў таксі, ён разгарнуў паэтычны зборнік.

— Гэта вершы нашага земляка — Уладзіміра Дубоўкі. Ён з вёскі Агароднікі, — растлумачыў мой праваднік.

Так за размовай мы прыехалі да бальніцы і паліклінікі. Ля пад'езда белакаменнага будынка стаяць машыны. Хто да ўрача прыехаў, а хто — адвдаць хворага.

Тадэуш Бурак доўга вадзіў мяне па калідорах паліклінікі, паказваў кабінеты з таблічкамі: «Хірург», «Тэрапеўт», «Зубны ўрач», «Дзіцячая кансультацыя», «Жаночая кансультацыя», «Кабінет вуха, горла, носа», «Рэнтген»... Усіх кабінетаў я і не запамінуў. Хацелі мы зайсці ў палаты бальніцы, але туды нас не пусцілі. Экскурсантам накітавалі нас патрэбен быў дазвол галоўнага ўрача. А той рабіў аперацыю. Тадэуш з гордасцю зазначыў:

— Наш Іванавіч нядаўна на сэрцы аперацыю рабіў!

«Добры, стары Тадэуш, жывая пастаўская энцыклапедыя, — думаў я аб ім пасля развітання. — Толькі вось забыўся спытаць, чаму вярнуўся ён з Канады. А наогул, відаць, пытанне гэта было б лішнім. Ці варта пытаць пасля таго, як ён з такім гонарам, з такой любоўю расказаў пра родныя Паставы».

ПААЗЁРНЫМ

Каб мець крылы

— А жаніх адкуль? — пытаўся ў сватоў.

— З Ракіт.

— З Ракіт?..

Ад аднаго гэтага слова незадаволенна крывіліся бацькі нявесты.

— Ды паглядзіце ж, што за хлопец! Сілы не пазычаць, прыгажосці — таксама! — угаворвалі сваты.

Але нявікі іх довады не дапамагалі, і атрымлівалі ракітнянцы, як кажуць, ад варот паварот. У часы панскай Польшчы вёскі былі адна бядней за другую, а ўжо пра Ракіты, дык што і казаць — галота. Дзяўчына з пасагам ніколі не ішла туды замуж.

— А пабудзьце цяпер у Ракітах! — прапанавалі мне ў Паставах.

Я паслухаўся парады.

...Шырокая, прычарушаная мяккім сніжком дарога вядзе ў Ракіты. Над вёскай павіс ужо надвечорак — зімовы дзень кароткі. На калгасных палях сціхае гул трактараў, што вывозяць угнаенні. Вяртаюцца з работы сяляне. Прашу шафёра спыніць машыну ля дома Гераніма Койры. Знаёміся.

— А-а, карэспандэнт! — і мяне запрашаюць у хату.

— У вас, здаецца, ёсць сваякі ў Злучаных Штатах Амерыкі, — кажу я. — Ці падтрымліваеце вы з імі сувязь?

— А як жа, — адказвае Койра, — вось і сёння атрымаў пісьмо ад Алены Ромель.

Геранім уголас чытае пісьмо. «Каб мела я крылы, птушчына прыляцела б да вас», — з горыччу піша Алена.

Мне расказалі, што муж Алены Ромель з двума сынамі яшчэ пры панскай Польшчы пакінуў родную вёску і паехаў за край свету шукаць лепшай долі. Неўзабаве Алена атрымала ад сваіх з Амерыкі пісьмо: «Не бядуй, маці. Заробкі тут нядрэнныя. Збяром грошай і прыедзем дадому».

А тут новае савецкае жыццё прыйшло. Калгас арганізаваўся. «Не трэба цяпер вельмі грошай. Дома заробіце, толькі хутчэй вяртайцеся», — прасіла Алена мужа і сыноў. І раптам ашамляльна адказ: «Жывём у Чыкага. Прыехаць не можам». Чаму? Адказу не было. Тады не вытрымала маці-

рынскае сэрца. Прадала Алена свае пажыткі і паехала ў Амерыку.

А цяпер сама піша: «Сыны мае тут працуюць чорнарабочымі. Яны і марыць не могуць аб набыцці прафесіі. Як я зайздросчу табе, Геранім...».

А зайздросціць, безумоўна, ёсць чаму. Двое дзяцей Гераніма Койры набылі вышэйшую адукацыю, а малодшая вучыцца зараз на курсах медыцынскіх сяспёр.

— Ага, Алена пытае яшчэ, ці ткуць, ці працуюць цяпер у Ракітах? — схямануўся Геранім. — Прыйдзеца засмуціць яе, што і кросны, і самапрадка даўно пайшлі на падпалку.

— Трэба ж, відаць, пра калгасныя нашы справы сказаць некалькі слоў, — зазначыў хтосьці.

І на паперу ляглі радкі. Паведамлілі аб тым, што калгас іх — удзельнік Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі Савета Саюза. 8 Ільноваў даў узнагароджаны медалімі выстаўкі і каштоўнымі падарункамі. Напісалі, хто ў Ракітах набыў аўтамашыны, матацыклы, тэлевізары, пральныя машыны.

Геранім уголас прачытаў увесы ліст і збіраўся ўжо запячатаць канверт, як успомніў:

— А не блага было б расказаць Алене пра сям'ю Канді Іваноўскай, што з Ярэва. Разам, здаецца, на вярчоркі яны хадзілі.

Расказалі і пра Іваноўскую. Гэты допіс надаў зацікавіў і мяне. У той жа вечар я наведваўся ў суседнюю вёску Ярэва. Гаспадыня якраз была дома. Я расказаў ёй пра пісьмо ад Алены Ромель.

— А як жа, ведаю яе, ведаю! — усклікнула Іваноўская. — Добрая была жанчына, так спачувала мне, так непакоілася за маіх дзяцей.

— Кацярына Антоўна, колькі ў вас дзяцей?

— Дванаццаць.

— І дзе яны зараз?

— Цыццілья скончыла сельскагаспадарчую акадэмію. Альгерд таксама — акадэмію, аграномам ужо два гады працуе. Тэрэза заканчвае мастацкі інстытут. А Даната ўжо скончыла яго. Апаалонія завочна вучыцца ў гандлёвым тэхнікуме. Фелікс займаецца ў політэхнічным інстытуце. Вераніка, Зузана, Соф'я і Казімір пасля дзесяцігодкі засталіся ў родным калгасе. Мікола і Міхась хо-

У АДЗІНСТВЕ— ЗАЛОГ ПЕРАМОГІ

Удзельнікам Міжнароднай канферэнцыі моладзі і студэнтаў за разбраенне, мір і нацыянальную незалежнасць

г. ФЛАРЭНЦЫЙ.

Сардэчна вітаю вас, пасланцоў моладзі свету, якія сабраліся ў Фларэнцыі. Скліканне вашай канферэнцыі сведчыць аб узрослым імкненні маладога пакалення ўнесці свой уклад у справу ўмацавання міру, ажыццяўлення ўсеагульнага і поўнага разбраення, у справу дасягнення нацыянальна-вызваленчым рухам новых поспехаў.

Гэта добра, што моладзь прымае актыўны ўдзел у вырашэнні найважнейшых праблем сучаснасці. Вы маладыя, у вас вялікая будучыня.

Памнажайце ж свае намаганні ў барацьбе за тое, каб будучыня чалавецтва была мірнай і ўсе народы сталі свабоднымі і шчаслівымі! Умацоўвайце адзінства і супрацоўніцтва ўсіх атрадаў моладзі, якія выступаюць за мір і разбраенне, за нацыянальную незалежнасць, супраць каланіялізму і імперыялізму. У адзінстве вашых радоў, у адзінстве прагрэсіўных сіл усіх краін і кантынентаў—адзін з важнейшых залогоў перамогі!

Ад усёй душы жадаю ўдзельнікам канферэнцыі поспехаў у рабоце.

М. ХРУШЧОУ.

26 лютага 1964 года.

Магутнасць электрастанцый 100 мільёнаў кілават

Галоўная сіла савецкай энергетыкі—цеплавая электрастанцыя. За кошт іх расшырэння і ўводу ў строй новых буйных ДРЭС і ЦЭЦ будучы ў асноўным нарашчванца энергетычныя магутнасці краіны ў бягучым годзе.

Агульная магутнасць электрастанцый Савецкага Саюза к канцу года перавысіць 100 мільёнаў кілават. Прыкладна такую электрычную магутнасць маюць зараз Англія, Францыя і Федэратыўная Рэспубліка Германія, разам узятая.

Для новабудоўляў Індыі

Пабудова першай у гэтым годзе паравой турбіны для Індыі закончана на Металічным заводзе імя XXII-га з'езду КПСС у Ленінградзе. Гэта машына магутнасцю 50 тысяч кілават прызначаецца для адной з энергетычных новабудоўляў Індыі—цеплавой станцыі Патрату.

У гэтым годзе большасць машын, вырабляемых Металічным заводам на экспарт, будзе адпраўлена ў Індыю. У іх ліку—10 паравых і 3 гідралічных турбін, агульная магутнасць якіх дасягае амаль мільёна кілават.

ХРОНІКА ХРОНІКА

Новыя вокны над Нёманам

Добры падарунак атрымалі выкладчыкі і студэнты Гродзенскага педагагічнага інстытута: новы навучальны корпус, які радуе сучаснай архітэктурай, прыгожай аздажкай. У ім дзесяткі прасторных аўдыторый, кабінетаў.

Навіны музея Якуба Коласа

У літаратурны музей народнага паэта беларусі Якуба Коласа паступілі дзве новыя кнігі—аповесць Якуба Коласа «Дрыгва» ў перакладзе на Узбекскую і латышскую мовы. Кнігі выпушчаны ў свет Дзяржаўнымі выдавецтвамі гэтых рэспублік. Яны экспануюцца ў адной з вітрін музея.

Вечар савецка-дацкай дружбы

Прадстаўнікі грамадска-сці Масквы, што сабраліся на вечар савецка-дацкай дружбы, цёпла віталі прэм'ер-міністра Даніі Енса Ота Крага, які знаходзіцца ў СССР з афіцыйнымі візітамі.

Вечар, які адбыўся ў ДOME дружбы з народамі зарубешных краін, адкрыла ўступным словам старшыня Прэзідыума Саюза савецкіх таварыстваў дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі Н. Папова.

З вялікай цікавасцю і увагай было выслухана выступленне прэм'ер-міністра Даніі Енса Ота Крага.

У мінулым годзе полацкія нафтавікі дасягнулі значных поспехаў. Але яны не спыняюцца на дасягнутым. Выконваючы дадзенае слова, яны вырашылі з месяца ў месяц нарашчваць вытворчасць хімічнай прадукцыі. Нядаўна калектыву бітумнай устаноўкі дабіўся выпуску тугаплаўкага бітуму—рубраксу—каштоўнай сыравіны для вытворчасці гуматэхнічных вырабаў. Гэта адзінаццаты

У 150 адрасоў

від прадукцыі, якую атрымліваюць на заводзе на аснове нафтапрацоўкі.

Цяпер хімічная прадукцыя з Нова-Полацка адпраўляецца больш чым у 150 адрасоў Беларусі, Расійскай Федэрацыі, Украіны, Прыбалтыкі.

Сеансы касмічнай радыёсувязі працягваюцца

З 21 па 24 лютага адбылося сем сеансаў звышдалёкай міжнароднай касмічнай радыёсувязі на ультракратніх хвалях паміж абсерваторыяй Джодэрл Банк (Вялікабрытанія) і абсерваторыяй Зіменкі (Горкаўская вобласць) з дапамогай амерыканскага спадарожніка «Рэха-2». Шосты і сёмы сеансы прыёму радыёсігналаў, праведзеныя спецыялістамі радыёфізічнага

навукова-даследчага інстытута пры Горкаўскім універсітэце, аказаліся самымі удалымі. У Зіменках зарэгістраваны больш магутныя сігналы, чым у папярэднія сеансы.

На працягу апошніх дзён таксама адбыліся два сеансы касмічнай сувязі, у час якіх у якасці рэтранслятара быў выкарыстаны Месяц.

Машыны ураглівасці

Кожныя суткі з галоўнага канвеера Мінскага трактарнага завода зыходзіць больш 200 машын. Нядаўна выпусціў першую плаўку новых ліцейных цэх, аснашчаны сучаснай тэхнікай.

Калектыву завода ўзяў новы сацыялістычны абавязальства па аказанню ішфэскай дапамогі калгасам рэспублікі. У гэтым годзе будзе выраблена на 100 тысяч рублёў запасных частак звыш плана.

Даследаванні гомельскіх філолагаў

Значную работу па вывучэнню лексікі беларускіх народных гаворак усходніх раёнаў Гомельскай вобласці праводзіць кафедра рускай і беларускай моў Гомельскага педінстытута. У час з'яўлення канікул чатыры групы студэнтаў філалагічнага факультэта на чале з дацэнтам Д. Лявончыкам і асістэнтам М. Рымшам выязджалі ў вёскі Буда-Кашалёўскага, Гомельскага і Жлобінскага раёнаў для вывучэння і збору дыялектнага слоўніка Гомельшчыны.

Удзельнікі экспедыцыі рыхтуюцца да навуковай канферэнцыі, прысвечанай вывучэнню гаворак.

Д. ШАУЧЭНКА.

КРАІ

дзяць зараз у сярэдняю школу. Тады ж я спытаў Іваноўскую:

— Кацярына Антонаўна, як вам удалося вывучыць дзяцей?

— Як удалося?—яна ўсміхнулася.— У акадэміях, у інстытутах і тэхнікумах дзецям стыпендыю даюць. Дзяржава і мне грашовую дапамогу аказвае. Да таго ж мне прысвоена званне «Маці-геранія».

Я гляджу на Кацярыну Антонаўну... Маладжавая, рухавая жанчына. Нават не верыцца, што яна—маці дванаццаці дзяцей. Тым больш, што ўсіх іх выгадавала яна сама. Мужа пасля вайны звялі ў магілу франтавыя раны.

І Геранім Койра так і дансаў: «Алена Гаўрылаўна, мяркую аб нашым жыцці па сям'і Кацярыны Іваноўскай».

Наш чадкі

Плятагонаў

У гарадскім пасёлку Відзы ў наш аўтобус селі дзве дзяўчыны. Прыглядаюся: гарадскія ці сельскія? Абедзве ў пуховых прыгожых хустках на нагах модныя туфелькі.

— З работы, дзяўчаты?

Смяюцца:

— Якое там з работы... З атэльє.

— Самі адкуль?

— З Белаі. Тут недалёка вёска такая ёсць.

— Значыць, вясковыя.

— Вясковыя, даяркамі ў калгасе працуем.

Я зноў агледзеў іх з ног да галавы: нічога сабе—вясковыя! Тым часам адна з іх, чарнявая, працягвала:

— Ездзілі заказваць новыя сукенкі. Хутка ў нашым калгасе будзе традыцыйнае свята зімы.

— Вунь як... А ў вашай вёсцы няма атэльє?

— Чаму? Ёсць! Толькі ў Відзах у нас знаёмы кравец.

— Малады?

— Малады...—смяецца чарнявая і хітра глядзіць на сяброўку. А ў той твар заліваецца чырванню. Паўна ёй гэты кравец вельмі добра знаёмы...

Дзяўчаты неўзабаве выйшлі, а я еду далей. Наперадзе—невядомыя дарогі, новыя знаёмствы.

Браслаўшчына... Беларускай Швейцарыі называюць яе ў нашай рэ-

спубліцы. Безліч сінявокіх азёр і гаманлівых задуманых лясоў упляліся ў вянok прыроды Браслаўшчыны. Сярод чатырох азёр ляжыць і сам горад Браслаў, які сёлета будзе святкаваць сваё 900-годдзе. Браслаўскія азёры... Мясцовы настаўнік Уладзімір Карызна толькі вершам можа выказаць сваё захапленне імі:

Чыстыя вы, як з крышталю,

Глыбокія, быццам без дна,

Сінія—сінія

Углядаецца ў вас вясна.

То ціхія,

Як дубровы,

Што з берага ў вас глядзяць,

То навалынічым громам

Падаюць хвалі,

грымяць.

Шчырая дружба звязвае браслаўскіх сялян з суседзямі—літоўцамі і латышамі.

На поўнач ад вёскі Дрысвяты зыходзяцца граніцы трох савецкіх рэспублік—Беларусі, Літвы, Латвіі. Непадальку адсюль—гідрэлектрастанцыя «Дружба народаў».

Электрастанцыя пабудавана намаганямі трох братніх народаў: беларускага, літоўскага і латвійскага. Узведзена яна на возеры.

Старшыня калгаса «Камунар» Алякс Калашнікаў расказаў мне:

— Мы з літоўцамі і латышамі, як добрыя браты, жывём. Калі ў іх няпраўка ў гаспадарцы, нашы калгаснікі едуць дапамагаць, і наадварот. Наша моладзь і моладзь суседняга літоўскага калгаса «Памяць Ільіча» часта абменьваюцца канцэртамі мастацкай самадзейнасці. А там глядзі, хлопец з Літвы пакахае нашу дзяўчыну ды возьме да сабе. Але і нашы юнакі не застаюцца ў даўгу.—смяецца Калашнікаў.—Многа дзяўчат, якія выраслі ў Літве і Латвіі, выйшла замуж за нашых хлопчаў.

На Браслаўшчыне добра працуюць, весела жывуць. Але часам пажылы чалавек прыгадае горкае мінулае. Парунае яго з сённяшнім днём. Вось як Юльян Ільчонак расказвае аб сабе, аб сваім жыцці:

— Перш чым расказаць аб сабе,—гаворыць ён,—хачу я сказаць аб сваім бацьку. Ён быў хлеббаром, але з-за недастачы ў гаспадарцы кожную вясну вымушан быў ездзіць на промысел па сплаву лесу ў Рыгу. Бацька памёр, атрымаўшы цяжкую хваробу пры паншчыне. Тады лячэння ніякага не было. На ўсю Браслаўшчыну быў толькі адзін доктар.

Мой бацька, вядома, не мог і падумаць, што яго дзеці, унукі могуць атрымаць вышэйшую адукацыю. Я скончыў медыцынскі інстытут і працую ўрачом. Жонка мая скончыла

універсітэт і працавала настаўніцай. Цяпер яна на пенсіі. Дзеці мае, атрымаўшы вышэйшую адукацыю, пайшлі яшчэ далей—сталі вучонымі. Дачка заканчвае работу над доктарскай дысертацыяй. Яна працуе ў Мінску на кафедры фармакалогіі ў медыцынскім інстытуце. Сын абараніў дысертацыю на званне доктара медыцынскіх навук, працуе ў Навасібірскім аддзяленні Акадэміі навук СССР загадчыкам фармакалагічнай лабараторыі. Ён ездзіў летась на Сусветны кангрэс у Стакгольм, дзе рабіў даклад.

Усё гэта праўда. Але я павінен сказаць, што Ільчонак не ўсіх сваіх вучоных пералічыў. Кандыдатамі навук з'яўляюцца яшчэ яго зяць і нявестка. Чатыры вучоныя ў адной сям'і!

Браслаўскія рыбакі

Рыбакі пасёлка раскінуўся на роўным узвышшы, між вечно гаманлівых соснаў. Над пасёлкам вісіць ранішні змрок. Спрабуюць свае галасы пеўні. Ціха шумяць кудлатымі вершалінамі сосны.

З брыгадзірам рыбакоў Васілём Лутохіным па вузкай дарожцы спускаемся да возера. Вось база рыбакоў. Тут захоўваюцца невады, снасці, сеткі, вёслы... Непадальк разляглося возера Дрываты. Учора я бачыў яго днём. Возера вялікае, выцягнулася на дзесяткі кіламетраў. Цяпер яно пакрыта ледзяной коўдрай, і мне не давялося ўбачыць яго люстраной прыгажосці.

На той самай дарозе, дзе ішлі мы, пачуўся лёгкі хруст снегу. Хутка на святло электрычнага ліхтара, што вісіць каля базы, бадзёра выйшаў барадаты чалавек у ватуючы.

— Данілаў,—шпагнуў мяне Лутохін. Данілаў... Уласна кажучы, з ім мне і карцела пазнаёміцца. Па расказах дырэктара Браслаўскага рыбазавода Веры Мальгіной, ён узяўся мне чараўніком азёрнага краю. Данілаў ніколі яшчэ не вяртаўся без багатага ўлову.

Не злічыць глыбінных тайнікоў, дзе каскамі ходзяць тлустыя судакі і налімы, срабрыстыя вугры, дзе гуляюць чырванопёркі. Шмат сакрэтаў у падводным царстве Дрывят. Многія з іх вядомы толькі Дзмітрыю Мікітавічу.

Падыходзяць астатнія члены рыбалавецкай брыгады. Усе яны, як і Данілаў, лёгка, але цёпла апрануты. Васіль Лутохін аддае распараджэнні, рыбакі садзяцца ў машыну.

— Куды паедзем, Мікітавіч?—пытэе ў Данілава шафэр.

— На Вязаўку.

— А што гэта за Вязаўка,—цікавілюся я ў Данілава.

— Вязаўка,—адказвае ён,—гэта месца адно ў возеры.

— Рыбны хутар,—смяецца Васіль Лутохін.—Такіх хутароў у нас многа: Дубок, Ліпа, Мураўка... Усё Мікітавіча назвы. Ён, брат, ведае дно, як свой пасёлак.

За сінімі вершалінамі лесу машына спыняецца. Прыехалі: Вязаўка. Рыбакі адразу бяруцца за справу. Агрэгаты, якія павінны свідраваць лёд, падключылі да крылаў зімніх невадаў. І мне не ўстаіць: бягу на дапамогу. Якое задавальненне—браць уласнымі рукамі важкія акуніў і кідаць іх у скрыню! Адразу цёпла стала. Нездарма ж, відаць, рыбакі гавораць: «Ніколі не холадна, калі рыба ловіцца».

Апоўдні, калі ярка ўсміхалася сонца і зіхацеў бялюткі снег, мы накіраваліся да лесу. Данілаў пачаў распальваць касцёр. А Васіль у невялічкім вядзерцы з накрыўкай падвесіў варыцца іошку.

— Даўно рыбачыце?—звяртаюся да Змітра Мікітавіча.

— Пытаеце, ці даўно рыбаку? Лепш спытайце, калі я не быў рыбаком. Бацька, маці, дзядзька, пяць маіх братоў і я ад цямна да цямна рыбачылі. А што толку, канцы з канцамі не зводзілі.

Тут я прыгадаў словы дырэктара рыбазавода Веры Мальгіной:

— Нашы людзі,—сказала яна,—зарабляюць не менш інжынераў або высокакваліфікаваных рабочых.

Слухаючы Змітра, я ўдакладніў:

— Ну, а цяпер як жывіце?

— У хаце ёсць тэлевізар, пральная машына, а галоўнае—багатая бібліятэка. З кніжкай і жыццём цікавейшае.—Мы з Васілём Лутохіным з кожнай палучкі кніжкі купляем. Ёсць у мяне і Шэкспір, і Байран, Максім Горкі і Янка Купала. Нядаўна перачытаў кніжку «Стары і мора» амерыканскага пісьменніка Хэмінгуэй. Проста, шчыра піша ён, так што за душу бяра. Я калі бяру ў рукі кніжку «Стары і мора», заўсёды прыгадваю лёс свайго дзёда, бацькаў лёс. Праўдзіва пісаў Хэмінгуэй...

Сотні кіламетраў па азёрным краі... Гарады, дзесяткі вёсак. Але нідзе не сустраў я такой беднасці, нідзе не пачуў сумную і трывожную песню, поўную невыказнага гора. Навек адыйшло гэта ў нябыт.

Я палюбіў цябе, край азёрны! За прыгажосць тваю сінявокую, за лясны шумлівы, а галоўнае—за людзей тваіх душэўных, за справы іх цудоўныя.

СУСВЕТ- АДКРЫТЫ АКІЯН

Герой Савецкага Саюза лётчык-касманаўт

СССР В. Нікалаева-Церашкова

Урываак з аўтабіяграфічнай апавесці

СОНЦА даволі высока ўзнялося над гарызонтам, калі мяне за плячо крануў доктар. Я адкрыла вочы. Позірк спыніўся на чырвоных лічбах настольнага календара: «16 чэрвеня 1963 года, нядзеля». Вось і прыйшоў мой чырвоны дзень! У акно ўрываўся зеленаваты сонечны праменьні, праз лісце сарабрыстага топаля сінела неба.

Настаў час ад'езду на стартавую пляцоўку. Нязграбна крочачы ў касмічным адзенні, я выйшла з памяшкання і паднялася ў аўтобус. Калі ён крануўся, у ім адразу зрабілася шумна, усе наперабой нешта гаварылі. Я развярнула крэсла так, каб можна было бачыць усіх — і сяброўку-дублёра, і сяброў-касманаўтаў. І ўрачоў.

Запелі песню. Хорам пелі аб тым, што прыйдзе час, калі «на пыльных тропінках далёкіх планет останутся нашы следы...». Потым пелі другую, трохі сумную, развітальную. У вокнах аўтобуса паказалася нацэленая ў неба ракета.

— Час развітвацца, — сказаў Цітоў. Ён і Андрыйян Нікалаеў, нібы рыцары, усю дарогу прасядзелі на падлозе каля майго крэсла. Першай развіталася са мной сяброўка-дублёр. Мы наглядзелі адна другой у вочы, разам уздыхнулі і, нічога не гаворачы, «чокаючыся» германшлемамі, умудрыліся некалькі разоў пацалавацца. Затым пачалі падыходзіць урачы і спецыялісты.

Пакуль на ракеце ішлі апошнія падрыхтаванні, а я ўжо з кабіны карабля вяла перадстартавую сувязь, да мікрафона падыходзілі і Галоўны Канструктар, і старшыня Дзяржаўнай камісіі, і Андрыйян. Некалькі разоў уключалася музыка. Я спела некалькі песень. Час ляцеў хутка. Але вась Гегарын папярэдзіў:

— Пяцімінутная гатоўнасць...

— Германшлем закрыла, рукавіцы надзела, — далажыла я, прымаючы патрэбнае для старта палажэнне.

Час нібы спыніўся. Доўга-доўга цягнуліся самыя стамляючыя, апошнія секунды. Унутрана сабраўшыся, я сачыла, як секундная стрэлка пераскокавала з адной рыскі цыферблата на другую. Вось яна зрабіла адзін абарот. Другі... Пайшла на трэці...

— Ключ на старт! — неак асабліва моцна прагучала ў шлемафоне аддадзеная ў бункеры каманда.

— Узлёт!

Гадзіннік паказваў дванаццаць гадзін трыццаць мінут...

МЕНШ чым за гадзіну дзень змяніўся ноччу. Гэта змена адбылася імгненна. Было светла, а праз секунду надыйшла цемра. За ілюмінатарамі праплылі знаёмыя з дзяцінства зоркі Вялікай Мядзведзіцы, потым сузор'е Арыёна і Блізнят. Месяца не бачыла, але Зямля, асветленая яго ззяннем і пакрытая воблакамі, падобнымі на шэрыя валуны, была бачна вельмі добра. Але вась праменьні радаснага сонечнага святла зноў асвятлілі кабіну і на табло запалілася лічба «1». Карабель зрабіў першы віток вакол планеты. Цяпер, калі было зразумела, што палёт праходзіць нармальна, я рапартавала аб гэтым па радыё ў Маскву, у Крэмль. Хутка прыйшла радыёграма ад Мікіты Сяргеявіча Хрушчова. Ці патрэбна гаварыць, як ўзрадавала мяне прывітанне Зямлі!

НАПЯРЭДАДНІ палёту ўрачы напамнілі, што, магчыма, на шостым або сёмым вітку я адчую сімптомы марской хваробы.

— Праўда, ні Паповіч, ні Нікалаеў нічога такога не адчувалі, але ж ты жанчына... — як мага мякчэй, каб не пакрыўдзіць мяне, сказаў доктар.

Светлавое табло адлічыла і шосты, і сёмы віткі, а ніякіх непрыемных адчуванняў не было. Відца, дапамаглі ўзмоцненая трэніроўка і добрая парада касманаўтаў — як мага менш рэзкіх рухаў, больш плаўнасці ў час работы. Так я і рабіла.

Падыходзіў час адпачынку і сну. Я паведаміла аб гэтым на Зямлю, выклікала «Ястраба», пажадала яму добрай ночы і больш зручна ўладкавалася ў крэсла. Закрыўшы вочы, я падвяла вынікі працоўнага дня. Пачаўся ён раніцай у «доміку касманаўтаў» на Байкануры і закончыўся познім вечарам на велізарнай вышыні. Ніколі яшчэ за дзень не пераадольвала такога шляху — 300 000 кіламетраў ды яшчэ дзе — у космасе! Колькі давялося ўбачыць, перажыць і адчуць за гэты дзень... Спала моцна, і нічога не прыснілася мне. Глыбокі сон асвятлюе, надаў новыя сілы.

Надыйшоў час наступнага сеанса сувязі з касмадрамам, дзе знаходзілася Дзяржаўная камісія. У маючай адбыцца размове з Галоўным Канструктарам павінна было быць вырашана пытанне аб працягу майго палёту да трох сутак. Бо яшчэ на Зямлі мы дамовіліся з ім, што калі мой фізічны і маральны стан будзе добры, працягласць палёту карабля «Усход-6» можна павялічыць у тры разы. І вась чую знаёмы голас:

— «Чайка», «Чайка»! Як адчуваеш сябе? У нас усё добра...

Хацелася сказаць у адказ многае, але я сказала галоўнае, тое, што трэба было:

— Будзем лятаць, як дамовіліся?!

— Вось і добра, «Чаечка», — згадзіўся Галоўны Канструктар.

І Зямля хутка пацвердзіла:

— Згодны на працяг палёту.

«Ястраб», даведаўшыся, што мне

дазволілі застацца на арбіце яшчэ двое сутак і што мы будзем прыязмляцца ў адзін дзень, вельмі ўзрадаваўся. Удваіх у космасе веселей!

ПАЧАЎСЯ апошні віток. Карабель увайшоў у непраглядную цемру ночы, якая яшчэ ахутвала заходныя паўшар'е, перасек яе і зноў уварваўся ў дзень, заліты сонечным святлом. Узняўшы ручное кіраванне, я зарыентавала «Усход-6» у прастору. Мы абмяняліся з Валерыем пажаданнямі ішчасліва прыязмліцца:

— Да хуткай сустрэчы, «Чайка»!

— Да хуткай сустрэчы, «Ястраб»!

І вась тармазная рухаючая ўстаноўка ўключана... Карабель сышоў з арбіты, набліжаючыся да шчыльных слаёў атмасферы. Стан бязважкасці пачаў знікаць. Цеплазасцерагальнае пакрыццё «Усходу-6» хутка накалялася, выклікаючы яркае святленне паветра, якое амывала карабель. Можна было закрыць жалюзі ілюмінатараў, але я не зрабіла гэтага. Хацелася ўсё бачыць. Бледна-ружовае святло згущалася, рабілася пунсавым, вулпурным і, урэшце, барвовым. Міжволі паглядзела на тэрмометр — тэмпература ў кабіне 17 градусаў па Цэльсію. Усё нармальна! Я ведала — нічога не здарыцца з караблём, але ўсё ж бушуючае вакол яго полымя насцярожвала. Такое перажывалася ўпершыню!

Амаль 16 мінут цягнулася зніжэнне «Усходу-6» з арбіты да вышыні, на якой я пачула карабель. Вось адбыўся адстрэл крышкі катапультнага люка, а праз дзве секунды аўтаматычна ўключылася парашутная сістэма. Знаёмы штуршок, і над галавой раскрыўся белы купал парашута.

З вышыні добра відаць буйныя прамавугольнікі спеючага збожжа цалінных зямель, светлая стужка Іртыша, блакітная чаша Кулундзінскага возера. Спачатку здалася, што апушчуся прама ў ваду. Але вецер зносіў парашут у бок ад возера, зямля набліжалася. Мяне заўважылі яшчэ ў небе, і як толькі я прыземлілася на роўную паліюку сярод маладых бярозак, туды з усіх бакоў кінуліся людзі. Паглядзела на гадзіннік — 11 гадзін 20 мінут.

Да чаго ж чудаўнога Зямля, на якой можна стаяць, хадыць, дыхаць свежым палывым паветрам, слухаць ішчабятанне пушак, ласкавыя галасы людзей! Я зняла скафандр і засталася ў адным блакітным епартыўным касцюме. Мяне акружылі працаўнікі зямлі — рабочыя аднаго з бліжэйшых саўгасаў...

АДНЫМ з першых пытанняў, калі я пасля вяртання з Нью-Йорка зайшоў у Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, было:

— Ну, а як там нашы сябры з «Русскога галаса» жывуць? Ці давялося пабачыцца?

Такую цікаўнасць няцяжка растлумачыць. За апошні час па ініцыятыве рэдакцыі «Русскога галаса» многія нашы суайчыннікі, што жывуць цяпер у Амерыцы, павявалі ў Беларусь. Мінутым летам у Мінск прыязджала яшчэ адна група сяброў «Русскога галаса», пазнаёмілася з яго выдатнасцямі, жыццём сваіх суайчыннікаў на роднай Бацькаўшчыне.

Мне давялося прысутнічаць на сяброўскай сустрэчы, наладжанай Беларускаім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі ў гонар гасцей у кэмпінгу пад Мінскам. За абедам, за чаркай, неак хутка знікла першая скарванасць і ўсталывалася шчырасць. Многія з нашых гасцей ўпершыню пасля доўгіх год разлукі прыехалі на Радзіму і былі здзіўлены тымі зменамі, якія адбыліся тут. Мы ўсе былі рады, што нашым дарагім гасцям спадабаўся Мінск, што яны змаглі ўбачыць, як жыве наш народ, пераканацца ў тым, што ў яго няма іншых клопатаў, як клопаты аб міры і дружбе з усімі народамі, у тым ліку і амерыканскім. Тады я падумаў: як добра было б, калі б людзі маглі так проста сустрэцца, шчыра гутарыць. Тады мы, можа, не былі б сведкамі многіх непаразуменняў.

Голас Радзімы

№ 17—18 (802—803)

Ёсць у Амерыцы нямала сяброў

І мне было вельмі прыемна, будучы ў Нью-Йорку на XVIII сесіі Генеральнай Асамблеі, атрымаць разам з намеснікам міністра культуры БССР Міхаілам Мінковічам запрашэнне сустрэцца з сябрамі «Русскога галаса».

Я часта цяпер успамінаю той на дзіва сонечны дзень, калі мы блукалі на машыне, шукаючы рэстаран, дзе павінна была адбыцца сустрэча. Успамінаю цёплыя сардэчныя поціскі рук. Нам было прыемна, што з вялікай увагай слухалі ўсе прысутныя нашы расказы аб Радзіме, аб жыцці нашых людзей. І да глыбіні душы мы былі ўзрушаны гасціннасцю гаспадароў. Запамніліся шчырыя словы прывітання арганізатараў абеда — В. А. Яхантава, Б. С. Барысыва і іншых сяброў. Узрушылі іх імкненні і цвёрдая воля і надалей несці праўду аб нашай Радзіме, садзейнічаць умацаванню дружбы паміж савецкім і амерыканскім народамі.

Для нас, савецкіх гасцей, было сапраўдным сюрпрызам тут, у Нью-Йорку, удалечыні ад Радзімы, пачуць рускія песні, убачыць і адчуць усю прыгажосць беларускага танца «Бульба». Гэта кіраўнікі групы мастацкай самадзейнасці Ф. Клімовіч і О. Шкодзіч падрыхтавалі да нашай сустрэчы канцэрт. Абодва аматары самадзейнасці нядаўна вярнуліся з Мінска, дзе па запрашэнню Камітэта дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі вывучалі песні і танцы сваёй Бацькаўшчыны.

Мне часта цяпер даводзіцца выступаць і ў рабочых

калектывах, і перад школьнікамі і студэнтамі, і перад сваімі калегамі-журналістамі. І дзе б я ні быў, можна заўсёды пачуць такое пытанне:

— Скажыце, якія адносіны ў амерыканцаў да нашай краіны, савецкіх людзей?

Адказаць на такое пытанне не так лёгка. Ні для каго не сакрэт, што ў амерыканскім друку час ад часу з'яўляюцца заявы то якога-небудзь генерала, то буйнога прадпрыемальніка, то якога-небудзь сенатара накшталт Голдуотэра, якія патрабуюць ад свайго ўрада жорсткага курсу ў знешняй палітыцы, а то і адкрытага закліку да развязвання вайны. Не скажаш жа пасля гэтага, што ва ўсіх амерыканцаў ляжыць сэрца да міру, да

ўстанаўлення ўзаемаразумення з народамі нашых краін.

Але ў адным я змог пераканацца: простыя людзі Амерыкі, прагрэсіўна настроеная інтэлігенцыя хоча, як і наш народ, жыць у міры. Успамінаюцца размовы з некаторымі амерыканцамі. Яны не тайлі сваёй радасці, што паміж нашымі краінамі дасягнута пагадненне аб частковай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі, што робіцца крокі па паліпшэнню гандлю, культурнага абмену.

Помніцца размова з некалькімі жанчынамі-амерыканкамі ў час наведання сядзібы-музея Франкліна Рузвельта. Даведаўшыся, што мы з Савецкага Саюза, яны падыйшлі да нас, каб паціснуць нашы рукі

і сказаць хоць некалькі цёплых слоў.

Помніцца шчырыя, сяброўскія размовы з некаторымі работнікамі гарадской нью-йоркскай бібліятэкі.

Як жа не расказаць пра ўсё гэта нашым людзям.

Усякі раз, калі мне прыходзіцца адказваць на пытанні маіх землякоў, у памяці ўсплывае і незабыўная сустрэча ў Нью-Йорку — сустрэча з нашымі сябрамі з «Русскога галаса». Я з радасцю адказваю сваім землякам:

— У Амерыцы ёсць нямала людзей, якія шмат робяць для таго, каб паміж нашымі краінамі ўсталывалася трывалая дружба.

А. СТУК.

Прыемна было убачыць беларускі танец «Бульба» на прыёме ў Нью-Йорку.

ЯНА ПРАЙШЛА ПРАЗ ПЕКЛА

У гады нямецка-фашысцкай акупацыі Марыя Бахмачова жыла на Віцебшчыне ў пасёлку Сянно. У лясх пад Віцебскам дзейнічалі партызанскія атрады, у адным з іх быў і муж Бахмачовай. Немцам удалося яго арыштаваць, схавалі і сям'ю. Дамагаючыся, каб муж выдаў месца знаходжання атрада, каты білі ў яго на вачах сямігадовага сына Андрэя. Намаганні ворагаў былі дарэмныя: патрыёт маўчаў.

Потым Бахмачову разам з іншымі арыштаванымі пагрузілі ў брудны эшалон і павезлі на захад. Праз некалькі дзён поезд спыніўся каля польскага горада Асвенціма. Тады яшчэ ніхто не ведаў, што тут размешчаны лагер смерці, дзе штодзённа знішчаюцца тысячы людзей.

— У прыбыўшых, — успамінае Марыя Фамінічна, — ада-

бралі адзенне, на ногі надзелі драўляныя калодкі. Мне, як «палітычнаму ўзлечыню», нашылі чырвоныя трохкутнікі з літарай Р.

Вязні жылі ў сырых бараках. Немкі з бізунамі і вялізнымі сабакамі ганялі іх на работу. За найменшае парушэнне лагернага парадку людзей няшчадна білі, марылі голадам, палілі на кастрах, на марозе аблівалі халоднай вадой. Кармілі горш, чым сабак.

Аслабелых наўмысна заражалі рознымі хваробамі. Многія не вытрымлівалі, кідаліся на дрот, які быў пад напружаннем, канчалі жыццё самагубствам.

Часам і Бахмачовай хацелася так пазбавіцца ад штодзённых пакут. Але жаданне ўбачыць дзяцей, родны дом было мацней за смерць. Не раз я ратавала ўрач Ушацкая, якая дапамагала многім савецкім людзям.

Ушацкая і некаторыя іншыя былі звязаны з мясцовым на-

сельніцтвам, з польскімі партызанамі, атрымлівалі ад іх свежыя весткі, медыкаменты. Праз іх вязні даведваліся аб падзеях, якія адбываліся на фронце.

Тры гады, праведзеныя ў Асвенціме, падарвалі здароўе Бахмачовай, але яна дачакалася вызвалення, вярнулася на Радзіму. У Марыі Фамінічнай шасцёра дзяцей, яны яе радасць, яе ўцеха на старасці год. Сын Андрэй скончыў мастацкі інстытут і працуе зараз у Рызе. Дачка Валянціна, якую схавалі ад паліцэйскіх знаёмых, стала настаўніцай, жыве ў Гродна.

Да нядаўняга часу Марыя Фамінічна і сама была настаўніцай у малодшых класах Зарачанскай васьмігодкі на Віцебшчыне, але цяпер пайшла на пенсію і пераехала да дачкі ў Гродна.

— Я перажыла многа гора, бачыла многа жахаў і пакут, — гаворыць Бахмачова. — Вось чаму цяпер я гатова на ўсё, толькі каб нашы дзеці і ўнучкі ніколі не ўбачылі таго, што давалося перажыць мне.

А. КАСЕНКА.

Токар Мінскага мотавелазавода Галіна Бальчэўская. Фота В. Дубінкі.

Ш ЧАС ЛІВАЯ МАЦІ

30 лістапада мінулага года мне споўнілася 70 гадоў. Ніколі я не думала, што дажыў да гэтых гадоў і ўбачу ўсіх сваіх дзяцей такімі шчаслівымі. Цяжка мне было гадаваць дзесяць дзяцей, ды яшчэ рана страціўшы мужа. Але яшчэ цяжэй было думаць аб тым, як ім даць дарогу ў жыццё, як падзяліць свой кавалак зямлі на дзесяць частак. І прыходзілася жыць, як папала, а грошы збіраць для таго, каб купіць больш зямлі. Але вось прыйшла Са-

вецкая ўлада. Выхаваць усіх дзяцей, паставіць іх на ногі, даць дарогу ў жыццё памагла мне дзяржава, добрыя людзі.

У мінулым годзе я ажаніла самага малодшага сына Генадзія, які працуе брыгадзірам у калгасе. І цяпер ужо я маю дваццаць дзяцей і дзевятнаццаць унучаў. На вясельле сабраліся ўсе.

Вось яны (злева направа): сын Віктар з жонкай (працуе ў бальніцы, а жонка аграном у

калгасе), сын Іван з жонкай (калгаснікі), сын Леанід з жонкай (вучыцца ў партшколе, а жонка працуе ў дзіцячым садзе), дачка Адаля (яе муж не змог прыехаць), дачка Ядвіга з мужам (працуе настаўніцай, а муж старшынёй калгаса), малодшы сын Генадзія з жонкай у час вясельля (працуе брыгадзірам у калгасе), сын Аляксандр з жонкай (працуе сакратаром парткома, а жонка інжынерам), дачка Марыя з мужам (працуе поварам у школе, а муж настаўнікам), сын Баляслаў з жонкай (калгаснікі), дачка Леанадзія з мужам (працуе прадаўцом у магазіне, а муж слесарам), у цэнтры я. Цяпер у маёй сям'і ёсць розныя прафесіі і спецыяльнасці. А ўсё гэта дзякуючы дзяржаве, настаўнікам, якія вучылі маіх дзяцей і дапамаглі мне выхаваць іх сумленнымі, працавітымі, добрымі, сапраўднымі працаўнікамі нашай Радзімы.

Магдалена ЕСЬМАН.

в. Якушкі, Стаўбцоўскі раён.

Жанчына — член урада, жанчына — капітан далёкага плавання, касманаўт, геолог, адвакат, дырэктар саўгаса, інжынер... У Краіне Саветаў любая «мужчынская» прафесія даступна і жанчыне.

23-гадовая Аня Маліноўская, якую вы бачыце на здымку, вырашыла стаць мільцыянерам. Разам з сяброўкамі яна скончыла спецыяльныя курсы, і зараз сівія акадэміі кожную раніцу з усмешкай вітаюць прыгожую дзяўчыну з чырвонымі пагонамі, якая стаіць на пасту ля ўваходу ў Беларускаю Акадэмію навук.

Фота П. Захарэнкі.

У КОЖНАГА чалавека свой лёс. Адным нават вельмі цяжкае даецца, як быццам лёгка, іншыя і на нязначнае затрачваюць шмат сіл і вялікіх намаганняў. Але калі чалавек па-сапраўднаму, па-савецку мэтанакіраваны, калі кроць па жыцці цяжкасцям наперакор, вось тады і прыходзіць да яго, абавязкова прыходзіць сапраўднае і паўнаважнае працоўнае шчасце.

Каля шасці гадоў таму назад Валя прыехала ў Мінск і спачатку ледзь не ахнула: «Ці знойдзеца і для мяне месца ў гэтым кіпучым і незнаёмым горадзе».

І месца знайшлося, як знаходзіцца для кожнага. Знайшлося гэта месца на толькі што пабудаваным Мінскім камвольным камбінаце, які тады яшчэ не разгарнуўся ва ўсю сваю вытворчую шырыню і куды Валянціну Няхайчык прынялі вучаніцай ткачыхай.

Велізарнае мноства станкоў — глянеш вакол, канца-краю не відаць, як на калгасным полі. І кожны пярэвыпявае сваю несцханую песню, што ў адзіным, бясконцымым рытме зліваецца з такімі ж песнямі іншых.

Гэта і ёсць ткацкі цэх камвольнага камбіната.

СОНЦА СВЕЦІЦЬ УСІМ

— Тут тваё месца, — сказаў новенькай брыгадзір ткацкай брыгады Уладзімір Новікаў, — на гэтых чатырох станках. Пачынай вучыцца, а там пабачым...

На чатырох станках... Хоць бы адзін даглядзец, з адным справіцца, а ён — адразу чатыры. Але калі зразумела Валя, што не працаваць ёй дадзецца, а толькі прыглядацца пакуль, як працуе вопытная ткачыха, яе настаўніца, стала і крышку лягчэй, і спакойней: гэта, аказваецца, і ёсць вучоба.

Так і вучылася дзень за днём, прыглядаючыся, пераймаючы ад ткачыхі той хуткі, адзіна правільны, дакладны і неабходны рух яе незвычайна чужых рук, той плаўна-лімклівы крок да парванай ніткі, тую непахісную ўпэўненасць у сваіх сілах і вопытнасць у працы, без якіх сапраўднай ткачыхай не стаць і не быць. І паступова пачала заўважаць, што не толькі

вось гэтыя чатыры станкі перад вачыма, а і іншыя, мноства іншых вакол, і што не толькі настаўніца, а і іншыя ткачыхі, суседкі па станках, і брыгадзір Новікаў назіраюць за ёй і дапамагаюць ёй, Валі Няхайчык. Гэта і быў, хутчэй за ўсё, той самы шчаслівы дзень маладосці, калі чалавек упершыню ўсім сэрцам, усёй істотай сваёй раптам адчуе сябе не пясчынкай у яшчэ незнаёмым свеце, а няхай пакуль маленькай, але ўсё роўна патрэбнай, неабходнай часткай зладжанага працоўнага калектыву.

А ў такіх дні, у дні, калі здаецца, што сонца асабліва ярка свеціць і табе, і ўсім людзям, нарэшце, прыходзіць вялікае і акрыляючае чалавечае шчасце.

Валя стала ткачыхай першай рукі, майстрам нялёгкай, разумнай, на мяжы сапраўднага мастацтва ткацкай справы. І калі на камвольным увялі ў строй новы, другі па-

ліку, ткацкі цэх, аснашчаны новай, павышанай складанасці тэхнікай — двухчаўночнымі станкамі, Валю Няхайчык, насуперак прагнату брыгадзіра і сябровак, якія не жадалі разлучацца з ёю, перавялі ў новы цэх.

У цэх увайшла новая, цяпер ужо не ранейшая баязлівая «няўмека», а ўпэўненая ў сабе і ўдзячная таварышам за навуку ткачыха. Увайшла камсамолка, сакратар цэхвай камсамольскай арганізацыі, актыўны грамадскі работнік і выдатная працаўніца, якая ўжо цвёрда ведала, што і як трэба рабіць, каб дзякуючы і яе працы сонца свяціла ўсім.

Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, Валянціна Няхайчык і сёння працуе ў другім цэху камвольнага камбіната. Працуе на чатырох ткацкіх станках, кожны

з якіх выпускае па дваццаць метраў першагатуноўкай тканіны за змену. Восемдзесят метраў, або трыццаць касцюмаў за адну змену. А ўсяго за гады сваёй работы на гэтым прадпрыемстве маладая ткачыха вырабіла для спажывоўцоў без малага сто пяцьдзесят кіламетраў самых разнастайных пашывачных матэрыялаў!

Свеціць яркае, незгасаючае працоўнае сонца юнай ткачысе, якая стала дзякуючы давер'ю таварышаў па працы дэпутатам вярхоўнага органа ўлады нашай рэспублікі. Свеціць яно і ўсім кам-

вольчыкам, якія выпускалі за мінулы год звышпланавай прадукцыі амаль на тры мільёны рублёў, выпрацавалі амаль паўтараста тысяч звышпланавых метраў звышпланавых тканін. Свеціць ударнікам і членам брыгады камуністычнай працы А. Любецкай, В. Камлюк, Я. Шэўчык, З. Наркевіч, Р. Кулакоўскай і многім-многім іншым, якія сваёй натхнёнай працай дзень за днём твораць велічны гімн нашых сонечных дзён, нашай эпохі, дзе чалавек чалавеку — друг, таварыш і брат.

А. МІРОНЦУ.

Смачныя торты прыгатавалі да дня 8-га сакавіка маглёўскія кандытары. На здымку: вучаніцы прафесійнага вучылішча № 10 Ніна Ванкевіч і Тамара Бабьлёва. Фота Н. Жалудовіча.

У дні гастролей Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета ў Маскве ўсеагульнае захапленне глядачоў выклікалі яго салісты Н. Ткачэнка і З. Бабій.
На здымку: Н. Ткачэнка і З. Бабій у оперы Дж. Вердзі «Атэла».

Спяваюць ткачыхі

У Брэсце ёсць два выдатныя самадзейныя калектывы — народная харавая капэла клуба чыгуначнікаў і маладзёжны народны ансамбль танца. Задуманыя песні, поўныя імкліваці і агню танцы брэсцкіх самадзейных артыстаў ужо запамініліся тысячам аматараў эстраднага мастацтва многіх гарадоў і вёсак рэспублікі.

Што ж пакажуць самадзейныя артысты масквічам? Першае аддзяленне аб'яднанага канцэрта харавой капэлы і ансамбля танца пачнецца сцэнай-эпізодам, які ўваскраша легендарныя дні абароны Брэсцкай крэпасці. Харавая народная капэла выконвае песні «Векавая мара» А. Новікава,

«Слаўлю Беларусь» А. Багатырова, «Фіялка» Д. Лукаса, «Ты мне вясной прыснілася» Ю. Семіянікі, романс «Зорка Венера». У выкананні салісткі харавой капэлы ткачыхі Брэсцкага дыянавога камбіната В. Шутавай масквічы пачуюць таксама песню «Завіруха» самадзейнага кампазітара А. Шутава. Будучы выкананы творы Чайкоўскага, Гуно і іншых кампазітараў.

Удзельнікі абодвух калектываў — лепшыя працаўнікі дыянавога камбіната, суконнай фабрыкі, чыгуначнікі, будаўнікі. Запрашэнне ў Маскву — для іх самая высокая ўзнагарода.

В. ГАРДЗЕЙ.

КУЛЬТУРА МАСТАЦТВА

АТЛАС НАРОДАЎ СВЕТУ

Гэта ўнікальная праца — вынік вялікай даследчай работы, якую прарабілі супрацоўнікі Інстытута этнаграфіі Акадэміі навук БССР. Дзесяць год давялося затраціць ім, каб абвергнуць скептычную догму многіх замежных аўтарытэтаў аб немагчымасці стварэння сусветнага атласа.

На 71 шматкаляровай карце, як на долоні, паказана ўсё чалавецтва. Спачатку ідуць агульнасусветныя этнічныя, лінгвістычныя і антрапалагічныя карты, затым карты асобных краін. Тут жа змешчана падрабязная карта чалавечых рас, упершыню складзеная ў нашай краіне на падставе новай класіфікацыі прафесарам Г. Дзбецам.

Атлас прызначан для самаго шырокага кола чытачоў.

— У нас гарачы час, — скажаў перад ад'ездам у Маскву мастацкі кіраўнік ансамбля «Нёман», заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Адам Сідаравіч Чопчыц. — Мы вельмі старанна рыхтаваліся да сустрэчы са сталічным глядачом. У праграму ўключаны новыя творы, паішыты новыя касцюмы. Наш малады кампазітар Яўген Петрашэвіч напісаў карагод «Залатая каласы», песню для жаночага хору на словы гродзенскай паэтэсы Дануты Бічэль «Бярозанька». Будзе паказаны новы танец «Беларуская мяцеліца». Адна з апошніх работ ансамбля — песня Мурадзілі «Бухенвальдскі набат».

Ансамбль «Нёман» пакажа на сталічнай сцэне ісць лепшае, што нараджаецца ў Прынёманскім краі, багатым песнямі.

А. ВАНІН.

На здымку: выступае «Нёман».

Фота Ул. Крука.

На сцэне Беларускага ордэна працоўнага Чырвонага сцяга акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы адбылася прэм'ера новага спектакля па п'есе Г. Баравіка «Мяцез невядомых». Рэжысёр спектакля народны артыст БССР А. Рахленка, мастак заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Грыгар'янец.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

Фота І. Змітровіча.

АМЕРЫКАНЦЫ ЛЮБЯЦЬ САВЕЦКАЕ МАСТАЦТВА

Днямі падпісана савецка-амерыканскае пагадненне аб навукова-тэхнічным і культурным абмене на 1964—1965 гады. У сувязі з гэтым карэспандэнт «Известий» гутарыў з амерыканскім імпрэсарыю Сол Юракам, які наладжвае ў Злучаных Штатах гастролі савецкіх тэатраў, ансамбляў і артыстаў.

— Яшчэ да падпісання першага пагаднення паміж нашымі краінамі аб культурным абмене, — сказаў Сол Юрак, — у 1956 годзе ў Амерыку прыязджалі вядомыя савецкія музыканты Эміль Гігельс і Давід Ойстрах. Тады Амерыка ўпершыню пазнаёмілася з гэтымі цудоўнымі артыстамі. Затым гастраліраваў ансамбль народнага танца СССР пад кіраўніцтвам Ігара Малсеева. Канцэрты гэтага ансамбля адкрылі амерыканцам цудоўную прыгажосць народных танцаў вашай краіны.

— З таго часу, — працягвае С. Юрак, — Амерыка пазнаёмілася з многімі лепшымі савецкімі тэатрамі, ансамблямі, інструменталістамі, спевакамі і цыркамі. Амерыканцы любяць сапраўдную прыгажосць, высокае майстэрства, якое ўласціва савецкаму мастацтву. Вашы артысты заўсёды жаданыя госці ў Злучаных Штатах. Я сцвярджаю гэта з поўнай адказнасцю, зыходзячы са свайго вялікага вопыту антрапранёрскай работы. Фірма, якую я ўзначальваю, нядаўна адзначыла 50-гадовы юбілей. За паўстагоддзе я пазнаёміў Амерыку з мноствам лепшых майстроў мастацтва ўсяго свету. Але самы вялікі поспех за апошнія гады нашага супрацоўніцтва мелі прадстаўнікі мастацтва Савецкай краіны.

За гэтыя гады ў ЗША гастраліравала больш шасці тысяч савецкіх артыстаў.

— Хто з савецкіх артыстаў будзе выступаць у ЗША ў 1964 годзе?

— Зімовы сезон гэтага года ў нью-йоркскім тэатры «Метрапалітэн-опера» адкрыецца «Спячай прыгажуняй», балетам тэатра імя С. Кірава. Затым у час гастролей будуць паказаны балеты «Лебядзінае возера», «Золушка», «Раймонда» і канцэртная праграма. У чацвёрты раз на гастролі ў ЗША запрошан піяніст Эміль Гігельс. Яго вельмі любяць амерыканцы. У трэці раз прыедзе скрыпач Леанід Коган, запрошан таксама піяніст Якаў

Зак, віяланчэліст Данііл Шафран і іншыя выканаўцы.

Упершыню амерыканцы пазнаёміцца з цудоўнай спявачкай, салісткай Вялікага тэатра Ірынай Архіпавай. Яна выступіць у оперных спектаклях і дасць канцэрты з твораў рускіх класікаў. Прыедзе да нас і Зара Далуханова, добра знаёмая амерыканцам.

У гэтым годзе мы чакаем таксама таленавітага піяніста Святаслава Рыштэра, які заваяваў сэрцы амерыканцаў.

Не менш цікавым аб'явае быць і гастрольны 1965 год.

— Чытачы цікавяцца жыццём і творчасцю піяніста Вана Кліберна. Ці не збіраецца ён прыехаць у Савецкі Саюз?

— У наступным годзе Ван Кліберні выступіць у Нью-Йорку салістам разам з аркестрам Маскоўскай філармоніі. Магчыма, што хутка пасля гэтага ён прыедзе і ў Савецкі Саюз. Цяпер Кліберні многа гастраліруе па Амерыцы. Як толькі ў яго будзе час, ён зараз жа паедзе ў вашу краіну, якую вельмі любіць і паважае.

— З кім з амерыканскіх артыстаў пазнаёміцца савецкія глядачы ў гэтым годзе?

— У бліжэйшы час у Маскву прыедзе добра вядомы савецкім глядачам тэатр балета на лёдзе «Халідэй он айс», сімфанічны аркестр г. Кліўленда, хор Оберлендскага ўніверсітэта, камерны аркестр «Прамюзіка», піяніст Артур Рубінштэйн, якога добра ведаюць у Савецкім Саюзе, дырыжор Ларын Малзель, спявак Джэром Хайнс і шэраг іншых салістаў.

— Абмен артыстычнымі сіламі паміж Савецкім Саюзам і ЗША з кожным годам пашыраецца, — сказаў у заключэнне Сол Юрак. — І я хачу выказаць вялікую ўдзячнасць Міністэрству культуры СССР, якое вельмі дапамагае нам у гэтай вялікай і высакароднай рабоце.

«Известия».

«Калі падарожнічаюць турысты,

Колькі на зямным шары выдатных мясцін, прыродных і створаных рукамі чалавека? Сусветная статыстыка, якая адказвае амаль на кожнае «колькі», у гэтым выпадку маўчыць. Справа ў тым, што іх проста не ўлічыць. І ўсялякая славатасць, няхай гэта будзе падаючая вежа ў Пізе або гейзеры ў Ісландыі, «Залатыя пяскі» ў Балгарыі або Трацыя-коўская галерэя ў Маскве, радыёма Шэкспіра або буйнейшая Волгаградская ГЭС, выклікае ў чалавека натуральную патрэбнасць убачыць тое, чаго яшчэ не бачыў, пабыць там, дзе яшчэ не быў. Цікаўнасць крочыць у нагу з культуры.

Палітычныя і сацыяльныя змены, якія адбыліся пасля другой сусветнай вайны, бурнае развіццё транспарту і будаўніцтва зрабілі падарожжы больш танымі, больш доступнымі сталі паездкі за граніцы. Турызм зрабіўся масавым.

Калі б ралтам чалавецтва вырашыла выпрацаваць сімвалічны знак нашай эпохі, дык нароўні з траекторыяй спадарожніка, што апырэзвае зямны шар, была б створана фігура чалавека з рукзаком за плячыма, які крочыць па планеце. Бо толькі ж за 1962 год граніцы розных дзяржаў былі перасечаны 270 мільёнаў разоў. 63 мільёны чалавек падарожнічаюць па зямным шары і гэта без уліку тых, хто знаёміцца са сваёй роднай краінай, без уліку так званых «унутраных» турыстаў. Толькі ў Савецкім Саюзе тых, хто падарожнічае пешшу, на аўтамабілях, самалётах, па чыгунцы, у мінулым годзе было каля 11 мільёнаў чалавек. Усяго ж водпускі па-за домам правялі звыш 40 мільёнаў грамадзян. Амаль адзін мільён савецкіх людзей былі гасцямі розных краін.

«Калі падарожнічаюць турысты, гарматы маўчаць». Ту-

рызм — родны брат мірнага суіснавання. Сацыяльная і культурная каштоўнасць гэтага руху відавочна. Але ёсць у міжнародным турызме яшчэ адзін даволі важны бок. Размова ідзе аб яго эканамічным значэнні, аб яго магчымасці папаўняць дзяржаўны і мясцовыя бюджэты.

Цяпер у сусветным гандлі няма больш даходнай крыніцы, чым гандаль уражаннямі. Агульная сума паступленняў ад гэтага «нябачнага экспарту» па ўсіх краінах складала ў 1962 годзе каля 8 мільярдў долараў. Ён абганяў па памерах даходу самую буйную крыніцу сусветнага гандлю — сырую нафту. Яе кошт склаў 5 мільярдў долараў.

У эканоміцы многіх краін турызм займае цяпер адно з вядучых месцаў. У 1962 годзе Італія, напрыклад, атрымала ад іншаземнага турызму 723 мільёны долараў чыстага прыбытку, што дазволіла ёй

БУДУЮЦА ЗАВОДЫ З САВЕЦКІМ АБСТАЛЯВАННЕМ

ТОКІО. Адна з буйнейшых у Японіі сталеліцейных кампаній «Кабэ сэіко», якая заключыла з Савецкім Саюзам кантракт на пастаўку абсталявання для няспынай разліўкі сталі, прыняла рашэнне пабудавать у Кабэ два новыя заводы, аснашчаныя савецкім абсталяваннем. Адзін завод будзе кожны месяц выплаўляць 20 тысяч тон сталі, а другі — 100 тысяч тон.

Гэтыя заводы з савецкім абсталяваннем будуць першымі заводамі па няспынай разліўцы сталі ў Японіі.

ЗНЯТЫ З ЭКРАНАУ

Як паведамляе друк, бельгійская дэмакратычная грамадскасць дабілася забароны дэманстрацыі іспанскага мастацкага фільма «Праклятыя пекла», які праслаўляе «герайчыя дзеянні» іспанскай «блакітнай дывізіі» на Усходнім фронце ў перыяд другой сусветнай вайны.

З'яўленне гэтага фільма на экране аднаго з брусельскіх кінатэатраў выклікала ўсеагульнае абурэнне бельгійскага друку. У сваіх рэцэнзіях газеты выказаліся за тое, каб забараніць дэманстрацыю фільма на экранах Бельгіі.

Гнеўны голас грамадскасці краіны аказаў свой уплыў. Спраба падсуныць гэты фільм бельгійскім глядачам правалілася.

НЕАБХОДНА ПРЫЗНАЦЬ ГДР

Былы прэм'ер-міністр Бельгіі і адзін з лідэраў Бельгійскай сацыялістычнай партыі К. Гюйсманс выступіў за прызнанне Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. «Я заяўляю аб сваёй згодзе з прызнаннем Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, таму што яно неабходна, — заявіў К. Гюйсманс. — Абедзве германскія дзяржавы павінны весці перагаворы адна з адной па агульным праблемаў і шукаць мірных рашэнняў».

Як паведамляе агенцтва АДН, К. Гюйсманс выказаў таксама згоду з прапановай ГДР аб адмове абедзвюх германскіх дзяржаў ад атамнай зброі.

КРАНАМІ КІРУЮЦЬ АЎТАМАТАМІ

Серыйны выпуск электрамаставых кранаў для хімічных цэхаў металургічных прадпрыемстваў наладзіў магілёўскі завод пад'ёмна-транспартнага абсталявання імя Кірава. Яны маюць пяцітонную грузапад'ёмнасць, кіруюцца аўтаматамі. Пагружаюць і выгружаюць матэрыялы магутныя магніты.

АДЗІН З ЦЭНТРАУ ВЯЛІКАЙ ХІМІІ

Адным з цэнтраў вялікай хіміі робицца Гомельшчына. Тут будуецца Светлагорскі завод штучнага валакна, Гомельскі суперфасфатны завод, пачалося будаўніцтва буйнейшага ў рэспубліцы цэха сінтэтычных мыючых сродкаў

на тлушчавым камбінаце, будуюцца завод па вытворчасці лінолеуму і цеплаізлячальных матэрыялаў.

«МЕЛОДЫ ДЗВІНЫ»

«Мелоды Дзвіны» — пад такой назвай Віцебскі абласны дом народнай творчасці выдаў зборнік песень самадзейных кампазітараў Віцебшчыны. У яго ўвайшлі пятнаццаць лепшых твораў мясцовых аўтараў.

Песні, уключаныя ў зборнік, з поспехам выконваюцца ў гарадскіх і сельскіх клубах.

Цяпер у вобласці працуе каля 30 самадзейных кампазітараў.

НЯТКАНЫЯ ТКАНЫНЫ

Участак нятканых матэрыялаў Віцебскай ватна-ватнай фабрыкі —

гэта беларускі першынец зусім яшчэ маладой, новай галіны прамысловасці. Тут выпускаюцца паўшарсцяныя нятканыя тканіны, якія ідуць на пашыўку верхняга дзівячага і спартыўнага адзення, мужчынскіх куртак, а таксама ўцэпленнага і хатняга абутку.

НАРОШЧВАЕЦЦА МАГУТНАСЦЬ

Пачалася рэканструкцыя Пінскага завода штучных скур. На працягу паўтара-двух год магутнасць завода ўзрасце ўдвая.

ПЕРШЫ У КРАІНЕ

На Мазырскім заводзе меліярацыйных машын з'явілася цікавая навінка — першы ў краіне доследны ўзор машыны для пракладкі дрэ-

нажу з пластмасавых труб. Яна сама будзе рабіць з поліэтыленавай стужкі трубы неабходнага памеру і ўкладваць іх.

Хімічныя матэрыялы знаходзяць усё больш шырокае прымяненне ў меліярацыйнай тэхніцы. У будучым трывалыя і даўгавечныя пластмасавыя трубы заменяць каштоўны драўляны і ганчарны, а таксама ненадзейны ўшчыльнены дрэнаж.

НА СТАПЕЛЯХ — ВАДАСКІДНЫ ЦЕПЛАХОД

Са значным апырджаннем часу працуюць пінскія суднабудаўнікі. На стапелях верфі пачалася зборка новага буксірнага судна. Гэты вадаскідны цеплаход

прызначан для транспарціроўкі барж.

БАГАТЫ ПРАЦАДЗЕНЬ

З кожным годам растуць ураджай, умацоўваецца эканоміка калгаса імя Арджанікідзе Слуцкага раёна. За мінулы год на кожны працадзень калгаснікі атрымалі 1 рубель 20 капеек грашыма, 1,1 кілаграма збожжа, 2,7 кілаграма бульбы. Сям'я жывёлавода Фёдара Краўчанкі выпрацавала за год 1800 працадзён і атрымала 2160 рублёў, 1980 кілаграмаў збожжа, каля 5 тон бульбы. Сям'я палявода Івана Губчыка атрымала 1320 рублёў, 1210 кілаграмаў збожжа, 3025 кілаграмаў бульбы.

Узнікненне нацыі

ГУТАРКІ ПА НАЦЫЯНАЛЬНЫМ
ПЫТАННІ

— Калі ў мяне пытаюцца, якой я нацыянальнасці, я адказваю: «Я — інтэрнацыянал».

Мой суседнік па купэ нахіліўся да мяне і працягваў:

— Ну, скажыце вы, хто я па нацыянальнасці? Дзед мой па бацьку быў украінец, бабка руская. Яны нарадзілі майго бацьку. Дзед мой па маці літовец, маці беларуска. Яны нарадзілі маю маці. Дык хто ж я? Рускі, украінец, беларус, літовец? А ці не лепш лічыць мяне проста савецкім чалавекам? А вы гаворыце «расавы тып». — павярнуўшыся да другога пасажыра, сказаў ён. — Ды ў сучасны момант наўрад ці маюцца не то што ў нашай краіне, а і наогул на зямлі «чыста» расавыя тыпы. Усё перамяшалася...

Мой суседнік меў рацыю.

«Чыста» расавыя тыпы існуюць толькі ва ўяўленні буржуазных нацыяналістаў. Нацыянальны эгаізм пераадае ім убачыць натуральны і нястрымны працэс змены нацыянальных адносін. Ім хочацца і выгадна бачыць нацыю як нешта пастаяннае, адасобленае, непарушнае, вечнае.

Ці так гэта? Загледзем у гісторыю.

Нацыя з'яўляецца вынікам гістарычна склаўшага сацыяльнага і культурнага адзінства людзей: яна не заўсёды была і не вечна будзе. Буржуазныя сацыялагі наўмысна блытаюць паняцце расы, нацыі і племені, нацыі і народнасці. Яны атоесамліваюць расу і нацыю, падмяняючы сацыяльны змест паняцця нацыі біялагічным.

Марксізм уносіць яснасць у гэта пытанне. Нацыя ўтварылася з розных плямёнаў і рас. Адбылося гэта ў эпоху пагібельнага феадалізму і сцвярджання капіталізму. Такім чынам, нацыя — катэгорыя гістарычная, раса ж — катэгорыя антрапалагічная, звязаная з біялагічнай прыродай чалавека. Находжанне расы адносіцца да дагістарычнага перыяду. Расавыя прыкметы ў людзей, такія, як афарбоўка скуры, форма вачэй, выпрацоўваліся на працягу доўгага перыяду пад уплывам пэўных геаграфічных умоў і прымітывных прылад вытворчасці. Арганізм чалавека прыстасоўваўся да прыродных умоў. З ростам вытворчых сіл адбываецца працэс усё большага вызвалення людзей ад непасрэднай залежнасці ад сіл прыроды.

У сувязі з гэтым расавыя прыкметы пастаянна губляюць прыстасаванцкі характар. У сілу сацыяльных прычын адбываецца перамяшчэнне і рассяленне людзей, што прывяло да змяшчэння рас і з'яўлення новых расавых тыпаў. У сучасны момант «чыстых» расавых тыпаў не існуе.

Расавыя адрозненні падвергнуты зменам, у працэсе да-

лейшага развіцця чалавечага грамадства яны паступова знікаюць.

Як жа ўзніклі нацыі?

З ростам вытворчых сіл, у выніку з'яўлення прыватнай уласнасці, развіцця гандлю, перамены заняткаў і г. д. адбываецца значнае перамяшчэнне людзей і змешванне плямён і родаў. На гэтай падставе знікала родавая замкнёнасць і губляла значэнне кроўная роднасць як неабходная ўмова грамадскай арганізацыі людзей. На эканамічнай і класавай аснове рабаўласніцкага грамадства са зліўшыхся плямёнаў і родаў утвараліся народнасці. Народнасць, якая складалася гістарычна як устойлівая супольнасць, з'явілася заканамернай з'явай дакапіталістычных фармацый, рабаўласніцкага і феадальнага спосабаў вытворчасці. З развіццём капіталізму адбываецца працэс кансалідацыі людзей у нацыі.

Пакуль не было адзіных нацыянальных рынкаў, эканамічных і культурных нацыянальных цэнтраў, не было і нацый. Вядома, яны не ўзніклі раптоўна. Пры феадалізме меліся ўжо элементы нацый. Яны развіліся ў перыяд узнікнення капіталізму. Для поўнай перамогі таварнай вытворчасці буржуазіі трэба была дзяржаўная згуртаванасць тэрыторый з насельніцтвам, якое гаварыла на адной мове. Такім чынам, буржуазія кіруе працэсам развіцця нацый. Гэта і наклала класавы адбітак на духоўнае і сацыяльна-палітычнае аблічча буржуазных нацый.

Гісторыя капіталізму — гэта гісторыя сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту, захопу і рабавання чужых тэрыторый, гісторыя прыгнёту адной нацыі другой. Нацыянальны антаганізм, прыгнёт і насілле, несправядлівасць і дыскрымінацыя з'яўляюцца вынікам сацыяльнага антаганізму капіталістычнай сістэмы і класавога панавання буржуазіі, а шавінізм і нацыяналізм — ідэалагічным выражэннем гэтага антаганізму.

Толькі перамога працоўных мас над буржуазіяй ліквідуе нацыянальныя спрэчкі. Са знічэннем эксплуатацыйнага чалавека чалавекам знікае і нацыянальны прыгнёт і нацыянальная варожасць. Разам з антаганізмам класаў унутры нацый ліквідуецца і варожыя адносіны нацый паміж сабой.

З пагібельлю капіталізму сыходзяць са сцэны і буржуазныя нацыі. У працэсе будаўніцтва сацыялізма афармляюцца і развіваюцца новыя сацыялістычныя нацыі.

П. ЛЕВАНОВІЧ.

г а р м а т ы м а ў ч а ц ь

пакрыць 86 працэнтаў дэфіцыту знешнегандлёвага балансу. У Францыі турызм як крыніца валютных пасупленняў займае трэцяе месца пасля экспарту прадукцыі чорнай металургіі і аўтамабіляў. У Швейцарыі турызм дае больш прыбытку, чым экспарт тавараў хімічнай і гадзінічнай прамысловасці.

Чую прэрэчэнні: для чаго гэтыя прыклады меркантильнага падыходу да турызму? Ці можна яго прымяняць да зарубажных гасцей, якія прыязджаюць пазнаёміцца з выдатнымі мясцінамі нашай краіны, з бытам і духоўным жыццём грамадзян першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы?

Гэтыя выкладкі прыведзены толькі для таго, каб паказаць: турызм аб'ектыўна зрабіўся адной з крыніц даходу знешняга гандлю, якая паспяхова развіваецца толькі пры захаванні законаў узаемнай выга-

ды. Гэтыя прыклады гавораць, што, акрамя палітычных, культурных і сацыяльных каштоўнасцей, «нябаны экспарт» нясе ў сабе небывалую сілу стымулятара міжнароднага гандлю. Знешні гандаль, па трапнаму выразу Мікіты Сяргеявіча Хрушчоў, — барометр міжнародных адносін.

Дарэчы, рымскае канферэнцыя па турызму, на якой у ліку прадстаўнікоў 87 дзяржаў былі і дэлегаты Савецкага Саюза і краін сацыялізма, у сваёй рэзалюцыі «рэкамендавала ўрадам... узяць пад увагу ўклад турызму ў пашырэнне міжнароднага гандлю, у развіццё нацыянальнай эканомікі...».

Наша краіна не мае такіх традыцый замежнага турызму, як некаторыя заходнія дзяржавы. У мінулым годзе, напрыклад, Італію наведала больш 20 мільёнаў, Швейцарыю — каля шасці мільёнаў турыстаў. Зусім натуральна,

што прыехаць у СССР больш складана, чым, скажам, заходняму немцу перабрацца праз Альпы і трапіць на бераг Міжземнага мора ў Італію. Але ж і ў ЗША турыстаў з іншых кантынентаў у 1962 годзе было ўсяго каля 700 тысяч чалавек. А ў нас усё ж пабывала каля мільёна.

Тым не менш наша краіна валодае невычэрпнымі магчымасцямі для прыцягнення замежных гасцей.

Нам ёсць што паказаць, чым ганарыцца. Людзі розных перакананняў з розных краін свету жадаюць сваімі вачыма ўбачыць тыя грандыёзныя змены, якія адбыліся ў СССР пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Той факт, што Савецкі Саюз — першая ў свеце краіна сацыялізма, мае велізарную прыцягальную сілу. Інтэрэс данашняга жыцця, духоўных і матэрыяльных багаццяў, культуры мастацтва сапраўды велізарны. Геаграфічнае становішча

нашай краіны, разнастайныя прыродныя ўмовы і амаль «поўны набор» кліматычных зон — ад субтропікаў да Крайняй Поўначы ствараюць, бадай, адзіны ў свеце магчымасці для развіцця і ўнутранага, і замежнага турызму.

Калі я спытаў аднаго з работнікаў кан'юктурнага аддзела таварыства «Інтурыст», колькі ў Савецкі Саюз можа прыезджаць турыстаў, ён адказаў:

— Гарантавана: столькі, колькі зможам прыняць. Але фізічна прыняць зараз многа не можам.

Сапраўды, на фоне агульнага ўздыму міжнароднага турызму да нас прыежджае не вельмі многа гасцей. Ворогі сацыялізма сцвярджаюць, што да нас не хочучь ехаць, бубняць, быццам Савецкі Саюз наўмысна стрымлівае прыток турыстаў, баючыся ўздзеяння буржуазнай ідэалогіі. Але гэта, вядома, не так. Нас да гэтага часу стрымлівалі дрэнна асвоенныя турыстычныя аб'екты, недахоп так званых «нізавых» турыстычных прадпрыемстваў: гас-

цініц, рэстаранаў, недастаткова развітыя «другародныя» турыстычныя прадпрыемствы: мясцовы транспарт, пральні, цырульні і г. д. На аднаўленне разбуранай вайной турыстычнага гаспадаркі затрачана дзесць год. У 1956 годзе Савецкі Саюз змог прыняць каля паўмільёна гасцей, а ў 1962 годзе — ужо ўдвая больш.

«Дзверы нашай краіны шырока адчынены для ўсіх турыстаў, якія едуць у Савецкі Саюз са шчырым жаданнем даведацца аб жыцці нашага народа і аб'ектыўна ацаніць яго. Таму намаганні, накіраваныя на далейшае развіццё турызму, як формы міжнароднага культурнага абмену і супрацоўніцтва, сустрэнуць належнае разуменне і падтрымку з боку Урада СССР», — сказаў у сваім пасланні Міжнароднай канферэнцыі па турызму Мікіта Сяргеявіч Хрушчоў.

Турызм — гэта велізарная маральная сіла і матэрыяльная каштоўнасць.

В. КРЫВАШЭУ.

А В УЛАДЗІМІРУ АНТОНЕНКУ, якога вы бачыце на здымку, напісана шмат хвалоючых радкоў. Вось некаторыя з іх...

Сын вядомага рускага пісьменніка Леаніда Андрэева Вадзім Андрэеў у кніжцы «Детство», выдадзенай у Маскве выдавецтвам «Советский писатель» у студзені 1963 года, піша:

«Да вайны ў мяне было многа сустрэч з савецкімі людзьмі, часам сустрэч цудоўных, якія перарасталі ў дружбу, як сустрэча з І. Бабелем. Але па-сапраўднаму сустрэча з рускім народам адбылася ўжо ў час вайны: на востраве Алероне ў нашу групу Супраціўлення ўваходзіла многа рускіх, якія гвалтоўна былі вывезены немцамі за граніцу. У гэтыя жорсткія, напружаныя і цудоўныя дні чалавек раскрываўся да канца. Я быў аслеплены: я сустрэў чалавека незвычайнага душэўнага высакродства — ён быў сціплым бухгалтарам у прывольскім калгасе; сустрэў «хлопчыка з гармонікам» — юнака выключна душэўнай чысціні, сустрэў Валодзію Антоненку, дзевятнаццацігадовага камсамольца, якога расстралілі немцы ў дзень вызвалення вострава, дзе змагалася наша група, ён паспеў сапсаваць дзве нямецкія гарматы, на трэцяй яго злавлі і расстралілі на месцы.

Аднойчы Антоненка напісаў мне запіску. Яна пачыналася так: «Сябра радзімы Вадзім!». Гэты зварот наклаў на мяне абавязак куды больш непарушы, чым усе магчымыя «прыслыгі на вярнасць».

А вось успаміны Вольгі Калбасінай, надрукаваныя ў

адным з нью-йоркскіх, прагрэсіўных выданняў:

«У апошні час я жыла ў Сан-Перы на млыне, і Валодзія часта прыходзіў да нас. Я бліжэй пазнаёмілася з ім. Ён быў камсамольцам, працаваў з партызанамі, многа раскаваў аб смелай і небяспечнай рабоце партызан, аб сабе ж толькі ўрыўкамі, і толькі паступова мы даведаліся, што ён быў арганізатарам многіх тэрарыстычных актаў. Быў схоплены са сваёй групай, але ўцёк. Добра ведаючы кожную сцэжку ў лясах, ён змог схавацца ад праследавання і зноў пачаў барацьбу. Урэшце, яго ўзялі немцы разам з цывільным насельніцтвам і паслалі ў Германію на работы для арміі. Увайшоўшы ў «рэзістанс» на Алероне, ён адразу ж пачаў думаць аб вызваленні вострава ад немцаў пры дапамозе рускіх. Асабліва Валодзія стаў нецярплівым і настойлівым пасля высадкі саюзнікаў у Нармандыі. Ён прыйшоў да нас з гатовым, дэталёва прадуманым планам.

— Але вас толькі двое рускіх у Ла-Каціньер.

Герой Алерона

— Гэта нічога, трэба дзейнічаць, пакуль немцы разгубіліся. Вось мой план: на варце звычайна толькі тры салдаты. Няхай падыйдуць партызаны, скажам дваццаць чалавек і нават можна без зброі: я ім вынесу аўтаматы, якія падрыхтую загадзя. Даўжыня калючага дроту вялікая, я знайду месца, дзе лёгка прабрацца на батарэю. Вартавых я знішчу. Калі будуць стаяць чэкі, справа будзе лягчэйшай. У блокгаузах трэба заперці сонных немцаў, і тады ўся батарэя наша, з усімі гарматамі, якія мы накіруем на тую батарэю, дзе немцы яшчэ не здаліся. Бо на кожнай батарэі ёсць нашы хлопцы. Па сігналу яны нас адразу падтрымаюць».

Пра Валодзію Антоненку французскі афіцэр з кантынента гаварыў так: «Цудоўны чалавек! Якая смеласць ініцыятывы, якая вынаходлівасць, рашучасць! Калі радавыя салдаты ў іх такія, зразумела, што Савецкая армія непераможная!»

Літаратар Ул. Сасінскі, рускі эмігрант, удзельнік французскага Супраціўлення на Алероне, у нарысе «Валодзія Антоненка» піша:

«...Малады савецкі хлопец з Беларусі Валодзія Антоненка, забіты ў няроўным баі — двое супраць сотні эсэсаўцаў — 30 красавіка 1945 года, у дзень вызвалення вострава і за восем дзён да канца сусветнай вайны, фактычна быў кіраўніком цэлай групы з трыццаці савецкіх байцоў, якая ўваходзіла ў склад 158 пяхотнага палка

Французскіх узброеных сіл Паўднёвага Захаду (ФФІ).

Выбух на парахавых складах на Алероне, «гук ад якога быў для ўсіх алеронцаў першай весткай хуткай свабоды», у выніку чаго было знішчана 5000 ручных гранат, велізарная колькасць снарадаў усіх калібраў і некалькі мільянаў ружэйных і кулямётных патронаў, і чутка аб якім разнеслася далёка за межамі вострава, — з'яўляўся справай атрада Антоненкі».

Да гэтага часу не было вя-

дома, хто родныя Валодзі Антоненкі, дзе нарадзіўся ён, рос, што рабіў да таго часу, пакуль трапіў у Францыю на востраў Алерон. Нядаўна рэдакцыя гэтага высветліла: мы знайшлі родных і таварышаў па партызанскай барацьбе Валодзі Антоненкі ў вёсцы Данілаўка Ельскага раёна. Аб усім гэтым будзе расказана ў бліжэйшым нумары нашай газеты. А ніжэй мы друкуем вершы Вадзіма Андрэева, прысвечаныя Валодзі Антоненку.

Владзімру Антоненку, расстрелянному на острове Олерон 30 апреля 1945 года.

Вадим АНДРЕЕВ

Двенадцать немецких винтовок,
Двенадцать смертельных зрчков,
И сжались в короткое слово —
Двенадцать коротких слогов.
И вот, расставаясь с землейю
В чужом незнакомом краю,
Ты просишь, чтоб небо
Оплакало душу твою.
И прежде, чем тело покинуть,
Дыханье свое оборвать,
Ты вспомнил родную долину,
Болото и узкую гать,
Туманы над Припятью
Плоской,
Над дюнами и над морем,
Над скалами, вдалеке,
Всползая по желтому
Извиваясь в песке,
Воздух, насыщенный зноем,
Струится, как серебряный
Облачко, почти голубое,
Над твоей головою цветет.
К еще живой ладони
Прилипла сухая земля,
Но скоро, ты знаешь,
потонет

Ступени, резное крыльцо —
И стало прозрачнее воска
Твое молодое лицо.
Нет, связанных рук
не раскинуть
И глаз не закрыть неживых,
Из мертвого сердца
не вынуть
Всех воспоминаний твоих.
Все крепче, все выше,
все шире,
Пронзительнее тишины,
Виденье единственной в мире,
Далекой Советской страны.
Нет, только кирпичную стенку
Израил немецкий свинец:
Не умер, он жив Антоненко,
Простой, партизанский боец.
1945 г.
В море душа твоя.
Много в жизни неправды,
братья,
Много горя на земном
берегу.
Твое последнее рукопожатье
В бедной памяти я сберегу.
Эта смерть лишь одна
из миллиона
И прекрасных, и страшных
смертей.
Океанские волны с поклоном
В берег бьют у могилы
твоей.
1947 г.

На парозе дзвюх вёснаў

Да 400-годдзя з дня нараджэння Галілея

Галілей нарадзіўся на парозе дзвюх вёснаў.
Адна з іх — тая, што ідзе з поўдня Італіі, з гарачай Сіцыліі.
Другая вясна, на парозе якой уступіў у жыццё Галілей, — гэта вясна абуджэння чалавечай думкі і ведаў, час, калі цудоўны талент людзей Рэнесанса — мастакоў, пісьменнікаў, вучоных растапіў гарачымі праменьнямі генія затхлае здрантвенне сярэднявечных догмаў.
З усім маладым юнаком Галілей ужо быў прафесарам матэматыкі ў Пізе. З першых жалецкіх ён упэўнена пачынае выступаць супраць вучэння Арыстоцеля. Чым цяжэй прадмет, тым вышэй Арыстоцель, тым большай хуткасцю яго падзення. Галілей даказаў, што хуткасць падзення не залежыць ад вагі цела.
Але спрэчка яшчэ не закончана, яна толькі распачата. Два дзесяцігоддзі, пражытыя Галілеем у Падуі, — гэта час яго

найбольш плённага даследавання.
Крок за крокам стварае Галілей зусім новую галіну механікі — дынаміку, тэорыю руху.
Больш санкрушальны ўдар ад жыўшаму вучэнню быў нанесен Галілеем, калі ўпершыню ў гісторыі чалавецтва глянуў ён на неба праз пукатае шкляное вока зронавай трубы, зробленай вучоным. Ва ўсеўзбраенні бюспрэчных адкрыццяў Галілей і нанёс свой санкрушальны ўдар скалестыцы. Яго работа «Зоркавыя пасланцы», якая выйшла ў свет у 1610 годзе, была неабвержным доказам беспастаўнасці вучэння аб нерухокасці Зямлі.
Праходзяць гады. І вось у 1632 годзе з друку выходзіць кніга Галілея «Дыялог аб дзвюх галоўнейшых сістэмах свету — «Пталемеевай і Капернікавай». І зноў з незвычайнай іроніяй і неаспрэчнай дакладнасцю Галілей даказвае справядлівасць вучэння Каперніка.
На гэты раз Галілею ўжо не ўдаецца так лёгка выслізінуць з рук інквізіцыі. 70-гадовы вучоны выкліканы ў Рым. Ад яго патрабуюць адмовіцца ад сваіх поглядаў. Вучоны быў вымушаны вымавіць словы адрачэння. Існуе легенда, што адразу ж пасля таго, як былі вымаўлены гэтыя словы, Галілей сказаў:
— А усё-такі яна круціцца!
Праз пяць год кніга «Размовы і матэматычныя доказы, якія датычацца дзвюх новых галін навукі», убацка свет. З выходам гэтай працы галоўная справа ўсяго жыцця Галілея — стварэнне бюспрэчна дакладнай механікі была закончана.
Толькі ў XIX стагодзі кнігі Галілея былі выкрэслены са спісу забароненых царскаму твораў. Яго ім'я заўсёды было і застаецца сімвалам перамогі розуму над цемрашальствам, свету над цемрай.

А. ІВАНУ.

«СЛАБЫ ПОЛ»

І хто толькі выдумаў гэты выраз — «слабы пол»?

П. БЯЗНОШЧАНКА

Неяк я чытаў у спартыўным часопісе цікавую заметку аб звышдалёкім заплыве, які праводзіўся на Волзе, каля Астрахані, год пятнаццаць назад. У заплыве ўдзельнічалі, зразумела, самыя здольныя плыўцы. Ды і ці маглі слабыя мець надзею на пераадоленне паўтары сотні кіламетраў?

Дык вось, сярод стартваўшых тады была побач з праслаўленымі плыўцамі краіны Іскандэрам Файзуліным і Міхаілам Рэйзенам і прадстаўніца так званана «слабага полу». Утарава яе прозвішча, а імя — Людміла.

Ужо ў самым пачатку заплыву яна аказалася ўперадзе нашага брата — мужчыны.

І так да самага фінішу. «Моцны пол» адстаў. Трошкі, на нейкіх шаснаццаць кіламетраў.

А наша Чайка — Валя Нікалаева - Церашкова! Праўда, сваіх нябесных братоў (і ў тым ліку свайго бу-

дучага мужа) яна не абыйшла. Не патрэбна было абыходзіць, праграма палёту гэтага не прадугледжвала. Але падлічыце, колькі гэта прадстаўніца «слабага полу» прабыла ў космасе! Па колькасці віткоў яна абыйшла ўсіх амерыканскіх касманаўтаў, разам узятых!

А залага чэмпіёнка IX зімовай Алімпіяды Ліда Скоблікава? Не кожны канькабежац-скараход мог спаборнічаць з ёй у хуткасці на любой з чатырох дыстанцый.

Ды і хіба ж гэта ўсе прыклады? Іх колькі хочаш! Возьмем хоць бы маю жонку. Яна, праўда, спортам не займаецца. Касмічнымі палётамі таксама. Няма калі ёй. Але, скажу вам шчыра, моцны чалавек.

Яна працуе. Днём — у школе, настаўніцай, вечарам — дома, па гаспадарцы. Прадалюбівая — жах! Толькі прыйдзе з работы, як тут жа знойдзе сабе заняткаў: рыхтуе ежу, прасуе бялізну... І гэта амаль без краю. Мне часам нават надакучыць гэта. І я кажу ёй:

— Каця, перадыхні трошкі. Можна, тэлевізар разам паглядзім.

Скажу, а лотым раскайваюся. Яна адарвецца ад справы, толькі паглядзіць на мяне, а я пасля гэтага не магу чамусьці спакойна ляжаць на тахце.

— Ну, давай, — кажу, — дапамагу табе...

А якая ад мяне дапамога? Стамляюся вельмі. Працую ж...

На рабоце я — хват-хлопец. І з нязчальствам не так, як некаторыя. Барані бог падлізвацца там ці ладхалімічаць. Шафёры лаважыюць мяне. Прафоргам абралі. Моцны, кажучы, Іван Спірыдонавіч, смелы, напорысты, нікому спуску не дае.

А вось дома ўсе нада мною галоўныя: і цешча, і дачка, не кажучы ўжо пра жонку.

Марынка — ёй яшчэ чатырох няма — і тая лічыць мяне гультаём. Мне часта хочацца сказаць дачы, што я перадаваў і што партрэт мой на Дошцы гонару ў гаражы. Але ці зразумее дзіця? Да таго ж толькі пачні — не ўзрадуецца. У бойку адразу ж уступіць «гвардзейскія мінамёты» — Кацярына Васільеўна, цешча, і мая Каценька. І пачне гарэць пада мной зямля.

Не, лепш ужо прамаўчаць. Толькі робіцца крыўдна, калі чую — «слабы пол». Я добра ведаю, які ён «слабы»!

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыйная газета
«Голас Радзімы».

Спорты
У сталіцы Фінлянды Хельсінкі адбылося першынство свету па скарасному бегу на каньках для мужчын. Званне чэмпіёна свету ў мнагабор'і заваяваў нарвежац К. Юханесен. Масквіч Віктар Касічкін узнагароджан сярэбраным медалем. На трэцім месцы — галандзец Р. Лібрэхтс. Вялікага поспеху на гэтых спаборніцтвах дабіўся мінскі інжынер Эдуард Матусевіч. Ён быў другім у бегу на 500 метраў і лідзіраваў пасля трох дыстанцый. Але не зусім упэўнены бег на 10 000 метраў пакінуў яго на агульным чацвёртым месцы.

Паміраючы, бізнесмен звяртаецца да свайго кампаньёна:
— Слухай, я павінен сказаць табе праўду: гэта я ўкраў у нашай фірмы сто тысяч долараў, я прадаў наш тайны рэцэпт канкурэнту, я сказаў тваёй жонцы, што ты ёй здраджваеш, я...
— Не мучайся усім гэтым, стары. Гэта я цябе атруціў.

У турэмную камеру прыбыў новы вязень. Яго пытаюць там:
— За што вас пасадзілі сюды?
— За тое, што надта часта ўдзельнічаў у вяселлях.
— Няўжо за гэта вас пакаралі?
— Так, бо ў кожным я ўдзельнічаў як жаніх.

ПАРАДА:

Калі хочаш, каб жонка звяртала ўвагу на твае словы, дык гавары пра сон.

— Злітуйцеся нада мной! Я кахаю вас ужо 20 гадоў!

— Дык што ж з гэтага? Ці я павінна вам вызначыць пенсію?